

REDEMPTIO

A JÁSZ ÉS KUN TELEPÜLÉSEK HONISMERETI LAPJA

XXIX. ÉVFOLYAM 4. SZÁM

Ára: 500 Ft

2022. AUGUSZTUS

REDEMPTIO (latin szó, ejtsd: redempció) – visszavásárlás, megváltás, önmegváltás. A szó az 1745-ös Jászkun Redemptiora utal, amikor a jászok és a kunok példás összefogással, saját erejükből visszavásárolták kiváltságaikat. Mária Terézia magyar királynő 1745. május 6-án írta alá a jászok és a kunok redempcionális diplomáját.

Ván Jenő jászkun főkapitány a beiktatási ünnepség után a jász-, nagykun-, kiskunkapitányok és -kapitánynék társaságában

Fotó: Tapodi Kálmán

ÍZELÍTŐ A TARTALOMBÓL

200 éve született Gyárfás István	2–4. oldal	Az első szanki aratófesztivál után... ..	18. oldal
A felvidéki Feketeházyak jászberényi kapcsolata.....	4–7. oldal	JÁSZKUN KÖZÉLETI ARCKÉPEK.....	19–23. oldal
Emlékezés régi jászberényi tanárookra XXXII.....	7–9. oldal	Egy palóc a tanítók között.....	24–26. oldal
Népművészeti konferencia és alkotó tábor.....	10–11. oldal	VISSZATEKINTŐ.....	27–29. oldal
XXVI. Jász Világtalálkozó Jánoshidán.....	12–15. oldal	A Fiúnak és a Szentléleknek áldása szálljon erre a keresztre.....	30–31. oldal
Süveges István Jászságért Díjas.....	15. oldal	VERSELŐ JÁSZOK.....	32. oldal
Beiktatták tisztségébe Ván Jenő jászkun főkapitányt.....	16–17. oldal	Jász-Nagykun-Szolnok megye Tiszaszabályozás előtti földrajzi nevei VII. rész.....	32. oldal
Ván Jenő jászkun főkapitány munkássága.....	17. oldal		

200 éve született Gyárfás István

„A magyar történetírás egyik legbuzgóbb és legszorgalmasabb munkása Gyárfás István ma reggel virradóra meghalt” - írta a Budapesti Hírlap 1883 júliusában. Dr. Gyárfás István jogász, történész 1822. július 21-én, vagyis 200 éve született. Kiemelkedő kutatásai és publikációi a jászkunok, az őskeresztény műemlékek, régészet, de a gyümölcsészet, kertészet területén is. Az MTA levelező tagja volt. Viszonylag korán, 61 éves korában hunyt el. Számtalan tudományos tervét nem tudta befejezni.

Gyárfás István, a Jászkunság történetírója

Nemes léczfalvi Dr. Gyárfás István Dömsödön, 1822. július 21-én, Gyárfás Pál „prédikátor” és Páli Zsuzsanna gyermekeként látta meg a napvilágot. (Sajnálatosan a Kiskunhalas Almanachban (2002), Halasi Múzeum Évkönyvben és néhány országos szakirodalmi kiadványban tévesen találhatóak az életrajzi adatai. Nem Dömösön, és nem 1822. július 17-én született.) Erdélyi székely nemes család leszármazottja volt. Nagypapa, id. Gyárfás István még a mádэфalvi veszedelem (1764) miatt menekült Sárospatakra, ahol Györkei álnéven élt és tanult. Az ő fia volt Gyárfás Pál, aki Halasra került lelkésznek. Ezért Gyárfás István itt tanult, a helyi gimnáziumban az 1830-as években.

A jogi tanulmányait Debrecenben végezte el. A jogi gyakorlatait Eper-

jesen, Pozsonyban és Pesten folytatta. Utóbbi helyen önszorgalomból bejárt a „bölcseleti karra”, ahol Horváth István történész, nyelvész,

Gyárfás István és felesége, Kenéz Borbála

tanár óráit hallgatta. Miután édesapja elhunyt, hazatért Halasra. Az 1848/49-es forradalom és szabadságharc idején részt vett a hadieseményekben, ezért egy ideig bujdosnia kellett. Arad és Debrecen környékén, valamint Bodoglár pusztán igyekezett elrejtőzni. Kenéz Mihály jászkun kerületi kormánybiztos jóindulatából került hivatalba.

Ám 1851-től Kiskunfélegyházán jászkun kerületi járási alkapitány volt. Talán nem véletlen, de ekkor elveszi Kenéz leányát, Borbálát, akitől később három gyermeke is született. 1854-ben Gödöllőn szolgabíróként dolgozott. 1862-től Kiskunhalason kerületi táblabíró volt. 1871-től Szabadkán dolgozott, mint ügyész, majd 1873-tól budapesti ítéltáblai bíró. Munkásságát elsősorban a jászkunok történetének feldolgozására szentelte, műveiben sok adatot, gazdag oklevélananyagot gyűjtött össze, de a régebbi századokat illetően romantikus elképzelések kíséretében.

Nagyon sok írása jelent meg különféle szakmai lapokban gyümölcsészeti, történelmi, régészeti és jogi kérdésekről. Legjelentősebb műve: a Jászkunok története I–IV. kötete (1870–1885).

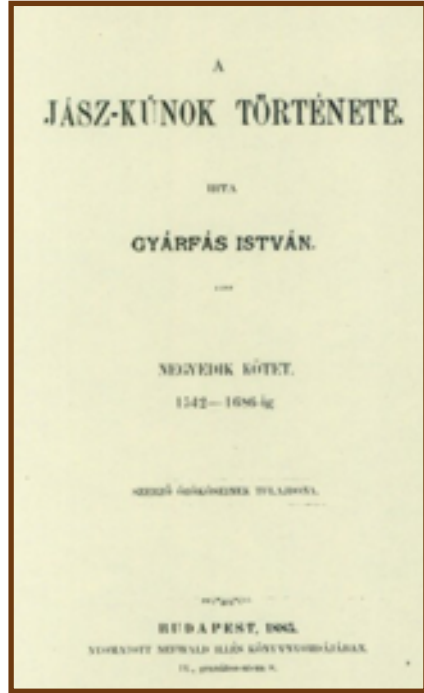
„Munkámban összefüggő egészet akarván nyújtani, a mennyiben az őstörténelem egyes kiszakított részeit előbbi írók által alaposan feldolgozva találtam: ezeket kellő pótlások vagy kihagyásokkal átvettem; s valamint a külföldi írók részint nemzetünkkel ösmeretlenség, részint elfogultságból származó tévedéseit helyreigazítani igyekeztem; úgy kívántam lehetőleg kerülni a történelmi hűség rovására a nemzeti hiú dicsekvés, s hazaszeretetlen túláradásból származó elferdítést a tényeknek, s erőszakolását az adatoknak. A 2-dik kötet a jászkunoknak hazánkban letelepedése, s itt lefolyt viszontagságos életének történelmét fogja – több százra menő eredeti s eddig legnagyobb részben kiadatlan oklevelek kíséretében – tárgyzani; s ha jászkun testvéreim nemzeti buzgalma s kegyeletes hazaszeretete úgy fogja akarni, a 3-dik kötetet a német vitézi rend szolgasága alóli visszaváltás részletes leírása, – szinte okmánytári függelékkel s egyes községek és puszták érdekes monographiájával – fogja képezni. Végre, mit legelőször kell vala említenem, hálás köszönetemet nyilvánítom a tek. Jászkun-kerületek mélyen tisztelt közönségének azon ősök iránti tisztelet s hazafiúi kegyeletből származott nemes eljárásáért, mely szerint egész munkám megjelenését 200 példányra előfizetés által kegyesen biztosítani méltóztatott. Írtam Kiskún-Halason, a Kiskünság hajdani egyik székhelyén, Mart. 1-én 1870.” (Gyárfás István: Jászkunok története I. Kecskemét, 1870)

1867-től a Magyar Történelmi Társulat választmányi, 1878-tól a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja volt.

1870–1886 között Szilády Áron református lelkész hosszas országgyűlési képviselősege és távolléte idején, mint a kiskunhalasi református egyházköztség főgondnoka tevékenykedett. Eredményes szolgálata jutalmául olajfestmény készült róla, amit a gimnázium könyvtárában helyeztek el.

Czölöpmaradványok című munkája megváltoztatta addigi képünket Kiskunhalas városa kora újkori története kapcsán. A várost nyugatról körülvevő mocsár és víz fontossága felértékelődött. Az újkorban állandóan a hadak útjában álló város lakosságának megmeneküléséhez nagyban hozzájárulhatott ez a cölöprendszer is. A település nagy része egyes időkben alig volt a vízfelszín felett. Ez alapvetően megváltoztatta az addig elképzeléseinket az újkori Halas kapcsán: „Ily száraz állapotban van 1863

óta jelenleg is, ezt felhasználni kívánja régészeti kutatásra, mivel már a nád is le volt vágva, Szilády Áron, Gál Lajos és Pap Antal barátaim társaságában f. 1869. évi jan. 6-án megsejmelni indultunk azon czölöpöket, melyeknek e tájon a nád között létezéséről már többször hallottunk beszélni. Vilonya József takács és Péter Balázs házai közti utca végén

a tó partjától befelé 7-8 ölnyire elérvén a nagy lápot, id. Thorma Imre birtokos nádasában, a parthoz 40-50 ölnyi távolban, a láp szélében, az ide 60-70 ölnyire eső nagy sziget felé való irányban, a föld színén felül egy lábnyi magas korhadat oszlopfejek láthatók, az oszlopok vagy czölöpök némelyike szegletes, másika gömbölyű, némely helyen sűrűbben, 100 más helyen ritkábban állanak, másfel négyszögölnyi téren 7-8 darabot is megszámlálhatni; felfelé vagyis északnyugat felé, s a parttal egyenközti irányban több mint 100 ölnyi hosszúságban több ily czölöp látható; azonban e czölöpöknek akár egyik, akár másik parttal való összeköttetése felfedezhető nem volt.” (Czölöpmaradványok Halason In: Archeológiai Értesítő, 1870. II. köt. 189–195. p.)

Gyárfás István halálakor egészen hosszú nekrológot írt a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzet:

„A magyar történetírást érzékeny vesztéség érte. Legbuzgóbb és legszorgalmasabb munkásainak egyike, Gyárfás István, néhány napi szenvedés, után hétfőn reggel virradóra meghalt. Élete delén, munkássága és tevékenysége közepette ragadta ki őt a halál körünkből. A jogi és történelmi irodalomban egyaránt sokat

dolgozott és nemcsak szorgalmas bűvár, de lelkiismeretes feldolgozó is volt. Legnagyobb munkája monographiája, a jászkunok, melyből két kötet megjelent, a harmadik sajtó alatt van, a negyedik pedig sajtókész. Be lesz-e ezzel fejezve a munka, nem tudjuk, de annyi bizonyos, hogy az a redemptióig eljutott. Gyárfás egyébiránt önálló kötetet tett közzé a redemptióról, legközelebb megjelent műve: „A jászkunok személyes- és birtokjogainak történelmi és jogi fejtegetése sok fontos új adattal világítja meg az ügyet. Gyárfás apróbb művei igen tekintélyesgyűjteményt képeznek. A tudós történetíró legközelebb két értekezést olvasott fel az akadémiában a jászkunok eredetéről és nemzetiségéről, polemisálva a Petrarca-codex ügyében írt cikkekkel és könyvekkel. Utolsó műve az Erdy felett tartott emlékeszéd volt. Gyárfás királyi táblai bíró volt; buzgó, tevékeny hivatalnok és ritka becsületességű bíró, kit társai mind szerettek és becsültek és aki pályáján bizonyára magasabbra emelkedett volna, ha a halál el nem ragadja. A magánéletben Gyárfás a legjobb és legtisztább

Gyárfás István mellszobra Kiskunhalason Fotó: Végső István

kedélyű emberek közé tartozott; nemesemberbarát volt; szeretett vitatkozni, de modora mindig finom, gyöngéd maradt és sohasem igyekezett valakinek kellemetlenséget okozni. Temetésén az akadémia és az igazságügy-minisztérium képviseltetni fogják magukat. Az elhunyt családja a következő gyászjelentést adta ki: Övezgy Gyárfás Istvánné szül. Kenéz Borbála úgy a saját, mint gyermekei: Ilona, Etelka és Géza, valamint a nagyszámú rokonság nevében fájó szívvel jelenti a szeretett jó férj és édesatyja, Gyárfás István királyi táblai bírónak és a magyar tudományos akadémia levelező tagjának, folyó 1883-ik

évi július b616-án reggel 4 órakor, élete 61-ik és boldogházassága 33-ik évében, rövid szenvedés után történt elhunytat. A boldogult bült tetemei július hó 17-én délután 5 órakor, az elhunyt budapesti lakásán: VIII., Múzeum körút 18. szám tartandó ima után fognak a magyar kir. államasút pályaudvarába szállíttatni és Halason, július hó 18-án délután 5 órakor, a helvét hitvallású szertartás szerint örök nyugalomra tétetni. Budapest, 1883. július hó 16-án. Béke lengjen porai felett! A m. t. akadémia ez érdemes tagjának elhunytá alkalmából, a következő felhívást bocsátotta ki: Léczfalvi Gyárfás István, volt budapesti kir. táblai bíró, a m. t. akadémia lev. tagja folyó hó 16-án reggel négy órakor jobblétre szenderülvé, felkérem a m. t. akadémiának a fővárosban időző tagjait, hogy a temetés idejére folyó hó 17-én délután 5 órára, a halottas háznál (Kálvin-tér első hazai, takarékpénztár háza) megjelenni szíveskedjenek. Budapest, 1883. jul.16-án. Deák Farkas, helyettes főtitkár.” (Székely Nemzet, 1883. július 19. 1.)

Pályatársa, Szilágy Sándor nyelvész, történész így emlékezett róla: „Valóban tragikus halál volt az övé. Erős, izmos, egészséges ember, olyan szervezettel, mely még az évek hosszú sorát helyezte kilátásba, tele életkedvvel, jó humorral, boldogan egy kedves családi körben, szeretve, tisztelve ismerősi nagy számától... [...] Munkaszeretetéét csak hazaszeretete múlta felül, s nem hosszúra nyúlt, de becsülettel megfutott pályájával állandó emléket hagyott maga után. Kitartással, lelkesedéssel dolgozott, mert híven akarta szolgálni hazáját, s egy fáradtságos, de szép és hasznos élet után ott pihen Halason, kedvencz fái árnyékában. „

Emlékezete:

Egyes életrajzi leírások (Vö.: Kiskunhalas Almanachban (2002) ellenére valójában Budapesten hunyt el, a Múzeum körúti lakásában. 1883-ban Budapestre és Kiskunhalasra isanyakönyvezték a halálát. Utóbbinál megjegyezték, hogy a fővárosban hunyta le a szemét.

Kiskunhalason nevét márványtábla, diákotthon, mellszobor, (női) kopjafa és utca is őrzi. Sírja a kiskunhalasi régi református temetőben található.

Művei

Tárnokvölgyi ütközet, és a hunscythák temetkezési módja. Századok, 1867

A jászkunok története I–IV. kötet Kecskemét, 1870–85.

Czölöpmaradványok Halason In:

Archeológiai Értesítő, 1870. II. köt. 189–195.
A fekete sereg. Századok, 1877
Dobó István Egerben. Székfoglaló értekezés. Budapest, 1879. (Értekezések a tört. tud. köréből. VIII. 5.)
A paraszt vármegye. Budapest, 1882.
A jászkúnok nyelve és nemzetisége. Budapest, 1882.
A Petrarka-codex kún nyelven. Budapest, 1882.
A jászkunok személyes és birtokviszonyainak történelmi és jogi fejtegetése. Budapest, 1883.
Jerney János emlékezete. Budapest, 1884. (Emlékbeszédek I. 9.)
Őskeresztény műemléki tanulmányok. Budapest, 1887.
Pannónia őskeresztény emlékei. Budapest, 1889.
Magyar Tudományos Akadémiai Almanach. Budapest, 1881., 1883.
Magyar Könyvészet Budapest, 1879. 1881-1885.
Gyümölcsészeti írásai, 1857–1861:
Magnemes gyümölcsfákról. Gyümölcsértékesítés Magyarhonban ez előtt másfél századdal. Siegel György életrajza, Gyümölcskiállítás a vidéken, Schmid főerdész életrajza, Nor-

Gyárfás István emléktáblája
Kiskunhalason
Fotó: Bathó Edit

végiában tenyésző gyümölcsfajok s Felső-Magyarország gyümölcsészete. Kiskún-Halas város határa tagosításáról, A gyümölcsészet fontossága. Gyümölcsészeti teendőink, Tagosítás Halason.

Végső István történész

A felvidéki Feketeházak jászberényi kapcsolata

Egy zseniális apa, nagyapa árnyékában

Id. Feketeházy János (1842–1927) nemzetközileg is híres hídépítő mérnök volt, kinek személyével és élete munkájával könyvek és az internet is kiadósan foglalkozik. Így most nem ő

- A Komárom és Révkomárom közötti Erzsébet híd (1891–1892)
 - Az Esztergom és Párkány közötti Mária Valéria híd (1893–1895)
 - A budapesti Ferenc József híd (mai neve Szabadság híd)
- Ennek a neves mérnöknek egy ideig – családjával együtt – Jászberényben

Feketeházy János és felesége

lesz a téma központja, hanem a mérnöki nyomdokaiba lépett, kevésbé ismert fia és családja, akik egy ideig Jászberényben éltek. Akit érdekelne a híres apa élettörténete, megnézheti a neten. Itt csak két fotót közlök és röviden összefoglalom fontosabb munkáit, ami mérhetetlen szorgalomról és szaktudásról tanúskodik. Az ő tervei alapján készültek az alábbi építmények:

- Az összes 1912 előtt, a Magyar Királyi Államvasutak által épített vasúti híd
- A Fővámház (ma a Budapesti Corvinus Egyetem főépülete) tetőszerkezete (1870–74)
- Az első összekötő vasúti híd a Dunán, Budapest (1873–76)
- A fiumei forgóhíd
- A szegedi közúti Tisza-híd (1883)
- A Keleti vágánycsarnok pályaudvarának acél tetőszerkezete (1884)
- Az operaház tetőszerkezete (1884)
- Az Északi Főműhely 22 000 m²-es, öthajós, bazilikás elrendezésű gőzmozdony-szerelő csarnoka és fűtőháza (tévés nevén: *Eiffel-csarnok*) (1886)
- A szolnoki vasúti Tisza-híd (1888)

élet a legkisebb, János nevű fia, akinek életútját, jászberényi éveit szeretném bemutatni. Igaz, ő is tehetséges volt, ám nem lett olyan híresség, mint apja. Származása miatt, mint felvidéki magyar, a második világháború után üldözötté vált, és mondható, hogy ez kettétörte életpályáját.

Ifj. Feketeházy János okleveles építésmérnök (1891–1953)

1891-ben Budapestén született. Apja – a fent említett id. Feketeházy János (1842–1927) – a híres hídtervező mérnök, anyja pedig bankházaai Szecey Fekete Júlia volt.

Hárman voltak testvérek. Bátyja, Tibor (1885–1911) jogász lett és minisztériumi fogalmazóként dolgozott. Sajnos, nagyon fiatalon, 1911 szeptemberében meghalt. A másik testvér, Gyula 1888-ban született és a katonatiszti pályát választotta. Vitézi és főhadnagyi rangot ért el. Gyula és Tibor a fiatal éveikben nagy sportolók voltak és a magyar foci válogatottban is jelentős sikereket értek el.

János a gimnáziumi éveit a budapesti, IV. kerületi községi Főreal Gim-

náziumban végezte, ahol 1909-ben érettségizett. 1909-től 1914-ig a József Műegyetem építésmérnöki karán tanult.

1918-ban egy évre önkéntes tűzmenternek volt bejegyezve.

1923–24-ben feleségül vette Szerdahelyi Máriát (1902–1993) és két gyermekük született, Piroska (1925) és János (1929)

Ifj. Feketeházy János mérnök és családja a Felvidék Csehszlovákiához csatlóása után Vágsellyén lakott. Híd- és acélszerkezet tervezőként dolgozott. „*Annak idején saját építési vállalkozása illetve tervező irodája volt és Vágsellye környékén számos vízlevezető csatorna, híd és építkezés (pl. a Vágóhíd) fűződik a nevéhez. Vágsellye első járdáit is kivitelezte. Ő tervezte a Deáki és Alsószeli közötti vasbeton közúti hidat és a peredi templom díszes karzatát is.*”

A Felvidék visszacsatlóása után, 1941 októberében Nemzetvédelmi Kereszt kitüntetést kapott, amit Horthy főkormányzó ítélte oda a választottnak.

1941-ben Érsekújváron okleveles mérnöknek jegyezték be. Magyarországra 1947-ben a lakosságcsere alkalmával kerültek. „*A II. világháborút követően a csehszlovák hatóságok a Feketeházy család több tagját meghurcolták, elvették állampolgárságukat, majd többségüket elűldözték lakóhelyükről és erőszakkal kitelepítették Magyarországra.*”

Ifj. Feketeházy János mérnök sorsát jobban megértjük, ha ismerjük az építészet helyzetét ezekben az időkben a szocialista Magyarországon. 1948-ban a magántervezés lehetősége megszűnt, így ő is csak egy beosztott lett, mert megkezdődött a tervezőtevékenység államosítása, állami nyomásra és megbízásra egymás után alakultak a tervezővállalatok. János bácsi a jászberényi székhelyű Mélyépítő Vállalat irodájában kapott munkát. Mivel ő is az idősebb generációhoz tartozott, szerencséje volt, hogy itt vidéken, egyáltalán feladathoz jutott.

Jászberényben, a mi szomszédságunkban, egy ideig a Koller kúriában laktak. Szüleimmel igen jó barátságban voltak. János bácsi csendes, végtelen szerény embernek mutatkozott, mint ahogy híres apját is ilyennek tartották. Szabadidejében átjött édesapámhoz sakkozni, miközben dúdolgatták a La Marseillaise és más, ismert dallamokat. Nagyon elmélyedtek a játék izgalmában. A béke órái voltak ezek számukra is, mert mint gyerekek mindig körülöttük mozogtunk. Felesége, Mária néni ilyenkor

édesanyámmal beszélgetett, de sokszor spontán is beugrott hozzánk. Kedves, közvetlen, humoros lényével felvidította édesanyámat, akinek ekkor nagy gondjai voltak. Hasonló sorsúak voltunk, bár házunkban maradhattunk, mint az akkori rendszer “nemkívánatos” elemei. Így jól jött az őszinte emberi kapcsolat.

Gyermekeik már felnőttek voltak és többnyire saját útjukat járták, bár szüleikkel laktak. Leányuk, Piroska, miután elvégezte a gyógyszerészetet, feleségül ment Mosó Dezső vegyész-

Id. Feketeházy János és családja

mérnökhöz (1915–1995) az egykori, jászberényi alpolgármester fiához, és Budapesten telepedtek le. Mária néni az esküvő előtt monogramokat hímzett leánya kelengyéjébe. Őri családnál volt ez a régi időkben még szokás és ő így adta tovább a tradíciót.

János fiuk (immár a harmadik János a családban) pedig az itteni Hűtőgépgyárban dolgozott, mint gépésztechnikus és többnyire biciklivel közlekedett. Egyszer a Feketeházy házaspár a karácsony estét is nálunk töltötte. Mária nénivel Ne hagyd magad kidobni társasjátékot játszottunk, János bácsi pedig apánkkal sakkozott. Nagyon szerették a kishúgomat. Kedvesen Pipikének nevezték, és ha tudták, valamivel mindig kényeztették őt, mintha unokájuk lett volna. Mária néni egy vágsselyei út után egy finom gyerekcipőt hozott neki, amit a határon el kellett rejtenie, mert tiltva volt. Jancsika sokszor felvette a biciklijére, a vázon maga elé ültetve, ha az utcán találkoztak. Nem volt akkor itt sok embernek biciklije. A húgomnak ez olyan élmény volt, mintha rolls-roy-

ceban utaztatták volna. Öcsémet pedig megkérték, hogy nyúzza meg a nyulat, amiből vadast, vagy pecsenyét sütöttek, ha lányuk családostól Pestről haza látogatott. Ezért aztán kapott egy kis zsebpénzt, ami jól jött egy iskolás fiúnak. Akkor még nem volt Lidl vagy Tesco, ahol előkészítve minden féle hús megvehető. Volt nekik egy pulikutyájuk, Maszat, akit betegsége alatt két fotelben, párnák közt ápoltak. Ezt mi egy kicsit furcsállottuk, mert nálunk a kutya csak az udvaron tartózkodhatott és ház-

zyék éveket töltöttek ebben a házban és senki sem tudta róluk, hogy a híres Feketeházy nevet viselik, amit egykor olyan nagy nevek mellett említett az építész társadalom, mint Baross Gábor, Gustave Eiffel stb. Az utcabeliek, akik még ismerték őket, már mind elhunytak.

János bácsit 1953-ban agyvérzés érte, ami nagyon gyorsan végzett vele. Először Budapesten temették el, de földi maradványait valamikor az 1970- es évek közepén, elhunyt édesanyjával együtt Vágsellyére szállították, ahol a családi kápolnájuk kriptájába helyezték örök nyugalomra.

Mária néni, mikor már nagymama lett, lánya gyakran lehozta hozzá

amiből kiűzni az embert lehetetlen.” (1974)

Sokatmondó sorok ezek és nagy életigazságok. És nem régen, mit ad Isten; ca. 50 évvel később Margitkánk (alias Pipike) férje mesélte nekünk, hogy ők is ismerték Feketeházyakat, mert egyszer az apjukkal Nagymaroson, a Dunaparton, náluk töltöttek néhány napot. Ugyanis Mária néni kénytelen volt a nyári szezonban egy szobát vendégszobaként kiadni. Micsoda véletlen!

Fia, az ifj. Feketeházy János 1975-ben megnősült és feleségéhez Paposra költözött. Rita nevű kislányuk született, aki ezen a vonalon az utolsó

Ifj. Feketeházy János és családja

a 2–3 éves Tamás fiát, hogy inkább vidéki levegőt szívjon és érezhesse gyökereit. A nagymama aztán mikor más elfoglaltsága volt, engem kért fel, hogy pesztronkáljam Tamáskát, sétáljak vele babakocsistól a városban. Ebben az időben kaptam tőle emlékül egy fotót, ami nászútján, Velencében készült. Ekkor már egy kisebb házban, a Kereszt utcában laktak.

1956 után özv. Feketeházy Jánosné és fia – a legifjabb János – Nagymarosra költöztek. A Dunaparton, a Duna utcában vettek egy házat. Édesanyám akkor egyszer még meglátogatta őket. Egy viszont látogatás alkalmával pedig emlékkönyvébe a következő sorokat írta neki Mária néni:

*„Higyj, ha megszűntél remélni,
Reméli, ha fáj a múlt,
Sejtellem azt súgja, csak az tud élni,
Ki szenvedni és szeretni megtanult.”*

„Az emlékezet az egyedüli paradicsom,

Feketeházy, mert édesapja azóta már a csillagoknál van. 2003-ban hunyt el. Az ő életét is kettétörte a II. világháborúban ért sebesülése és kitelepítésük szomorú története. Ritából pedagógus lett, akinek munkájára nagy szüksége van társadalmunknak. Génjeiben biztosan benne van az elődök szorgalma. Nagyanyja – Mária néni – 1993-ban náluk hunyt el, akinek urnáját is Vágsellyére, a családi kriptába vitték.

Ritának 3 gyermeke van; 2 fiú és egy kislány; Zsolt, Máté és Tímea, akik már nem viszik tovább nagyapjuk, dédapjuk, ükapjuk híres nevét, de adja Isten, hogy méltók legyenek hozzá.

Az építész ifj. Feketeházy János lánya – Mosó Dezsőné – Piroska (1925–2002) családjával Budapesten élt, ahol gyógyszerészkedett. Tamás nevű gyermeke született. Dr. Mosó Tamás (1953–2020), mint

elektromérnök nagyon szép szakmai pályát futott be a Prolán irányítás-technika Zrt. főmérnökeként, ahol a mikroprocesszorok területén folytatott jelentős kutatómunkát. Már szinte várta a nyugdíjas kort, de sajnos nem sokat tudta élvezni. Ugyan, nem tett olyan hírnévre, mint dédapja, de tehetségével, szorgalmával méltó lett a Feketeházy névhez. Neki pedig egy Krisztina nevű kislánya van, aki a gyermekorvosi pályát választotta és időközben már praktizál.

A leszármazottak tudatában vannak, voltak dédapjuk zsenialitásának és aktívan ápolják a Feketeházy örökséget, mert ez a név kötelez.

Jászberény pedig mint befogadó városuk, ahol csaknem tíz évet töltöttek, ezzel a visszaemlékezéssel és kortörténettel adózzon nekik.

Nyugodjanak békében és emléküket megőrizzük.

Kegyeleti történések határon innen és túl a rendszerváltozás után ezzel a nagynevű családdal kapcsolatban:

- Az 1989–90-es rendszerváltást követően Vágsellyén a hídépítő id. Feketeházy János volt házát közösségi házzá avatták, amin emléktábláját is elhelyezték.
- Budapesten, a Szabadság híd alatt található egy emléktábla, amit időközben tisztelői gyakran megkoszorúznak.(Ennek a hídnak az elődjét még Ferencz József avatta fel és kapálta bele az utolsó ezüst szegecset. Egykor Ferencz József hídnak nevezték)
- A komáromi Erzsébet-híd tervezőjét a „magyar mérnöki zsenialitás megtestesítőjének” titulálták.
- Budapesten utcát is neveztek el id. Feketeházy Jánosról.
- Szegeden is emléktáblával tisztelték meg, és hídembernek nevezték, mert az ő terve volt, amit Eiffel megvett tőle, és ami alapján megépítette azt.
- Időközben még sok- sok emléktábla, dombormű és szobor őrzi ország-szerte és határon túl is id. Feketeházy János emlékét.

Források:

IV. kerületi (belvárosi) Községi Fő-reáliskola, Budapest, 1932. Arcanum Digitális Tudománytár Budapesti Közlöny, 1918. március (52. évf. 50–76. sz.), Arcanum Digitális Tudománytár Magyarország tiszti cím- és névtára, 48. évf. 1941. Arcanum Digitális

Tudománytár

Budapesti Közlöny, 1918. március (52. évf. 50–76. sz.) Arcanum Digitális Tudománytár Budapesti Közlöny, 1941. október (75. évf., 222–247. sz.) Arcanum Digitális Tudománytár Az Ujság, 1908. április 2. (6. évf. 93–105. sz.) | Arcanum Digitális Tudománytár Szabolcs-Szatmár-Beregi levéltári évkönyv 17. (Nyíregyháza, 2006) Könyvtár Hungaricana Tóthné Feketeházy Rita közlései, családi fotói

Uferné Sárközi Ágnes helytörténeti kutató

EMLEKEZÉS RÉGI JÁSZBERÉNYI TANÁROKRA XXXII.

**A gimnázium
önképzőköreinek
tanárelnökei I.**

A 18. század végétől újfajta tehetségfejlesztő csoportok alakultak meg a gimnáziumokban. Ezek voltak az önképzőkörök, melyek a kezdetektől a tevékenységükkel közvetlenül vagy közvetve hozzájárultak az irodalom, az olvasás megszerettetéséhez. Ilyen tevékenység volt a közös olvasás, könyvek, folyóiratok vásárlása, könyvtárak létesítése, irodalmi alkotások létrehozása, azok bírálata, pályázatok kiírása, találkozások írókkal, költőkkel, valamint színházi előadások szervezése. Az önképzőkörök tevékenysége a későbbiekben kiegészült a természettudományos irodalom és témák feldolgozásával.

A fiatalok önképzőköri munkájának, alkotásának nyilvános elismerése igen nagy jelentőségű volt. Ha a pályamunkák színvonala nem is volt mindig kiemelkedő, a felkeltett érdeklődés, a felkeltett igény, a nyilvánosság, az elismerés öröme olyan motivációs forrást adott, mely sokak számára az irodalommal, az olvasással egy életre szóló találkozást jelentette. Ugyanakkor az önképzőkörök a szó szoros értelmében „társaságok”, olyan közösségek voltak, ahol a versengés, a szokások, hagyományok, együttlétek, „ülések” hozzájárultak egy szellemi közösség kialakulásához, melyek tanári segítség és felügyelet mellett

működtek.

A jászberényi főgimnáziumban 1869-ben tanulói kezdeményezésre alakult meg az önképzőkör. 1869 januárjában az iskola tanulóinak képviselői Visontay János igazgató és a tanári kar engedélyét és támogatását kérték egy irodalmi kör szervezéséhez. A tanári kar nagy örömmel vette tudomásul a tanulók kérését, s felkarolta a kezdeményezést. Sőt a kör alapszabályának kidolgozásával, a vezető tanárok megbízásával segítette a megalakulást. A megalakítandó kör vezetésével a tanári kar Györök György és Czettler Lajos tanárokat bízta meg, azaz ők lettek az első tanárelnökök.

A jászberényi gimnáziumi önképzőkör hasznát, értelmét bizonyítja, hogy 1869-től 1948-ig – az iskolai értesítők, évkönyvek tanúsága szerint – biztosan működött.

Az elkövetkezőkben azokra a tanárookra emlékezem, akik a 80 év alatt rövidebb-hosszabb ideig részt vettek a kör sokrétű, végtelenül

Györök György

tartalmas működésében. A korábbi írásaimban már több olyan tanárról írtam, aki önképzőköri tanárelnök is volt, de a most induló írásaimban róluk is szólok.

Györök György (alsó-eöri) (1815–1888) eseményekben gazdag életének bemutatásához többek között Füzes F. Miklós *Adatok Györök György és Györök Leó életéhez* című tanulmányát vettem segítségül. A szerző utal arra, hogy az unokától, Györök L. Tivadartól kapott hasznos információkat, de vannak hiányok az élettörténetben.

Györök György Pápán született 1815-ben. A köznemesi eredetű család valószínűleg a 18. században költözött Pápára. Ügyvéd, majd Pápa város királyi ügyésze lett. Az 1848-49-es szabadságharc alatt a pápai zászlóalj hadbírája volt, emiatt 1849 után sokáig bujdosnia kellett. Az ezernyolcszázötvenes évek második felében a devecseri szolgabírói járás kerületi jegyzője volt. 1859-ben megjelentette a *„A devecseri 1857/58. évi Színműkedvelők Emléknövénye”*-t.

Szerkesztette és saját nyomdájában nyomtatta Balatonfüreden a Balaton-Füredi Naplót, majd a Balaton című lapot s írta ezekbe a cikkeit, például *Úti képek Zala-Somogyból, Nagykanizsa város története* címmel. Sopronban Magyar Föld című képes hetilap kiadását tervezte. 1866-ban a fejlődő Keszthelyre költözött, ahol szintén lapszerkesztéssel kezdett foglalkozni. Későbbi években több helyen tanároskodott.

A jászberényi főgimnáziumba 1868–69-es tanévben került, magyar irodalmat tanított. Az első gyorsírási tanfolyamot is elindította ebben a tanévben. Az önképzőkör egyik tanárelnökeként a kör 1869. február 7-én tartott nyitó közgyűlésén beszédet mondott. Erről a következő olvasható a tanév értesítőjében: *„Györök György tanár, ki az ifjúság eme vállalkozásának a leglelkesebb támogatója volt, ez alkalommal buzdító beszédet intézett a kör tagjaihoz, melynek kapcsán kimerítő programját adta az önképzés céljának és eszközeinek, azután előterjesztette és ismertette a tanárkar által megállapított alapszabálytervezetet, melyet a kör elfogadott és kevéssel utóbb a felsőbb tanhatóság is jóváhagyott.”*

Jászberényben csak ezt az egy tanévet dolgozta végig. Az 1869/70-es tanév évkönyvében azt jegyezték le, hogy *„A magyar irodalom tanára pedig, Györök György részint kora, részint a sürgetett tanári vizsgálat miatt ez állomásától”* visszalépett.

Mégis, ezt követően Ó-Budán, majd 1872-től Somorján volt tanár, *„a valás- és közoktatásügyi magy. kir. miniszter a somorjai polgári fiúiskolához Györök György ó-budai volt polgári iskolai igazgató-tanítót, igazgató-tanítótá nevezte ki”*.

Györök György irodalmi munkássága – mint a korábbiakban is látható – sokrétű volt. Több munkája jelent meg a törvénykezéssel kapcsolatban,

Györök György balatonfüredi emléktáblája

költeményeket, színműveket írt.

Kassán 1875/76-ban megjelent „*Margitsziget történelme az I. századtól a jelenkorig és a Margitszigeten lakott hét szerzetes rendnek eredete, rendeltetése, főbb szabályai, színes öltözte s rövid történelme*” című munkája. E munka 50 ábrát tartalmaz, amelyről Györök L. Tivadar az unokája írja, hogy „a nyomtatott ábrák színezését ő maga sajátkezűleg végezte, mivel nyomdai színezésre nem volt pénz”. A második rész címe: „IV. Béla a Margitszigeten, vagy a margitszigeti apácák.” Ez utóbbi verses egyfelvonásos történelmi színmű.

A nyughatatlan, lázadó természetű Györök György Novákovics Juliannával kötött házasságot, ami jó hatással volt rá. Felesége a bujdosásban is vele tartott. Három gyermekük született. 1847-ben született fia, Leó György főiskolai tanár, festő lett, aki felnőtt kora kezdetén kipróbálta a tengerész életet is. 1870-ben pedig a francia forradalomban aktív szerepet vállalt, s szerencséjére kétszer is megmenekült a halálbüntetéstől.

1851 tragikus éve volt a csa-

ládnak, ekkor Nagyatádon éltek. Ikergyermekük születtek, Lajos és Anna Gizella. Májusban azonban meghalt a felesége és rövid időn belül az ikrek is. A hármasság tragédia rányomta bélyegét az életére. Vagyonát és értékeit is elvesztette.

Nagyműveltségű, hányatott életű egyéniség volt, aki hazaszeretetért feláldozta biztos anyagi létét, és családja jövőjét is hajlandó volt kockára tenni. Tehetsége, tudása mégsem érvényesülhetett a 19. század második felének Magyarországon.

Életének utolsó éveiben Tisza-Abádon (Abádszalók) élt, ahol leánynevelő intézetet alapított. Változatos, küzdelmes és többre hivatott élete 1888-ban Tisza-Abádon fejeződött be.

Veszprémben, Keszthelyen utcát neveztek el róla. Balatonfüreden emléktáblája van és „*A magyar sajtó napját a hagyományoknak megfelelően (...) a város első hetilapja szerkesztőjének és kiadójának emléktáblájánál*” tartják. (Veszprémi Napló 2010. március 14.)

A Balaton-Füredi Napló e-könyv

formájában megtalálható az interneten. A pápai Jókai Mór Városi Könyvtár honlapján fényképével együtt van róla megemlékezés.

Tisztelettel emlékeznek rá, nem volt hiábavaló az élete. Nyugodjék békében.

A másik tanárelnök **Czettler Lajos (1837–1874)** földirati s történelmi, világi tanár volt, aki valószínűleg több évben látta el ezt a feladatot. Az évkönyvekből nem derült ki, szűkszávuak voltak.

Czettler Lajos 1837-ben született Farnoson. Unokatestvére volt Czettler Jenő egyetemi tanár, országgyűlési képviselő.

Esztergomban a Szent Benedek rendi katolikus gimnáziumban végezte középiskolai tanulmányait, 1. rendű tanuló volt, s 1859-ben ott is érettségizett. Különleges dolgot tett melyről 1858-ban az Uj Magyar Múzeum című lapban (kiadja a Magyar Tudományos Akadémia) számolt be: Czettler Lajos esztergomi gymn. tanulótól benyújtott a kézirat száma 40 db régi oklevelet és okmányt. A gimnázium 20. századi évkönyveiben a közélet kiválóságai között említették volt diákjukat.

1866/67-es tanévben került a jászberényi katolikus gimnáziumba. Már az első évben a IV. osztály helyettes tanára volt. A szaktárgyai mellett bölcsészetet is tanított. 1869-ben a Jász-Kunság című lap tudósított a helybeli gimnáziumban létrehozott ifjúsági könyvtárról, amelynek feltöltéséhez ajándékköttekkel is hozzájárultak. Czettler Lajos például húsz kötetet.

Gazdasági cikkeket írt a Falusi Gazdába 1864–65-ben Dinyészet Tápio Ságbon címen. A Népkertésze című újságban 1865. április 5-én a következő szerkesztői üzenet jelent meg: „*Czettler Lajos úr Tápio Ság. Az óriás vörös takarmányrépa mag elfogyott, megrendeltem újból.*” Talán gazdálkodott is?

Az 1870-es jászberényi gimnáziumi évkönyvben Szigetvár védelme 1566-ban címmel jelent meg értekezése. A vértanúhalált halt szigetvár védőiről így írt: „*Megnyugvással fogadott jutalmuk a tiszta öntudat vala, hogy az, mit engesztelő áldozatul a haza oltárára hozának, csak honfiúi kötelemük teljesítésének kifolyása volt, de legedesebb jutalom az utókor hálás elismerése, mely örök időken keresztül fogja emlegetni a szigetvári hős tetteket s lelkesedni*

fog a nagy elődök magasztos példáján.”

Közeleti tevékenysége is az oktatáshoz kapcsolódott. Tagja volt a Magyar Földrajzi Társaságnak, a Magyar Történelmi Társulatnak, s a Királyi Magyar Természettudományi Társulatnak. A Néptanítók Lapja 1870. július 21-én beszámolt

szakos diplomát szerzett 1873-ban. Az egyetemi évek alatt felelős szerkesztője volt az Esztergomi Újságnak, ami Budapesten jelent meg.

Az egyetemi évek alatt az 1870/71-es tanévben a jászberényi gimnáziumban tanított. November 13-án a Jász-Kunság című lap hírül adta,

Szent Benedek rendi katolikus gimnázium Esztergom

arról, hogy a Jászkerületi tanbizottmány a gyűlés jegyzői állására választotta meg, mert elődje leköszönt e feladat elvégzéséről.

Felesége, péterfalvi Koór Etel Josepha Anna volt, egy fiuk született, Gyula, aki gyógyszerész lett. A Gyógyszerész lap 1912. július 1-i számában olvasható: „*Csetényi Czettler Gyula jászdósai gyógyszerész május hó 29-én 39 éves korában elhunyt. Nején, Csermann Lujza úrnőn kívül kiterjedt rokonsága gyászolja.*”

Czettler Lajos rövid életet élt, 1874. július 30-án, 37 évesen tért örök pihenőre. Bár az apa és a fiú földi karrierje is befejezetlen maradt, legyen emlékü maradáno

Györök György távozása után a Jászkerületi tanbizottmány Kiss Rezső tanárjelöltet alkalmazta az 1869/70-es tanévben.

Kiss Rezső (1838–1915) 1838-ban született Ürményben (Nyitra megye). Szülei, nemes Kiss János szabómester és Tóth Terézia. Tanulmányait a nagyszombati érseki líceumban majd Budapesten végezte. Az egyetemen magyar és latin

hogy az önképzőkör tanárelnöke Kiss Rezső lett, ez egyéves tevékenységet jelentett.

1870-ben alapították Nagyállóban a reáliskolát, ami főreáliskola majd az állami Szabolcs vezér gimnázium lett. Itt hosszú tanárságát, mindkét tantárgyát, sőt a németet is tanította, 1893-ban pedig elvégezte a görög-pótló tanfolyamot is. Kezdetől osztályfőnök, az önképzőkör vezetőtanára, az ifjúsági könyvtár őre volt, számtalan témában tartott felolvasást, előadást, például Arany Jánosról, Toldy Ferencről, Besenyei Györgyről.

Irodalmi tevékenysége igen változatos volt. Cikkei megjelentek különböző lapokban: például a Figyelőben Magyar írói álnevekről 1883-ban, a Fővárosi Lapokban 1884-ben Arany János kitüntetéséről, 1887-ben Trefort írásának félszázadáról. Több értekezést írt a nagyállói főreáliskola Értesítőibe: Pótlék nemzeti irodalmunk történetéhez 1878, A méh 1881, Néhány germanizmusunk kútforrása Lessingnél 1883, Királydal – költemény 1885. Virág Sándor című nép-

színművét 1897. szeptember 23-án Nagyváradon elő is adták.

39 évig ernyedetlen buzgósággal szolgálta a tanügyet. Az 1906/07-es tanévre elfáradt, s szabadságot kért, majd nyugdíjba vonult, többet nem tudtam meg erről az időszakról. Az iskolához, a tanításhoz hű élete 1915 júniusában véget ért. Legyen szép az örök álma.

A gimnázium önképzőkörének első tanárelnökei nagy odafigyeléssel, sok segítő munkával elérték, hogy ez a tevékenységi forma kedvelt legyen a diákok körében, s a kezdő önképzőkör tagok munkája a későbbi évtizedekben is követendő legyen. A következő írásaim bizonyítják, nem voltak hiábavalók ezek az évtizedek.

Czettler Lajos felesége Koór Etel Josepha Anna

Források:

Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái, Budapest, 1891–1914
Füzes F. Miklós: Adatok Györök György és Györök Leó életéhez. In: Veszprémi Múzeumok Közleménye 3. Veszprém, 1965
Szent Benedek-rendi katolikus gimnázium évkönyvei, Esztergom
Jászberényi főgimnázium évkönyvei 1869-től 1872-ig, 1894
Állami Szabolcs vezér gimnázium évkönyvei, Nagyálló, 1870-től 1907-ig
Az interneten (például Wikipedia) megtalálható információk.

Csörgő Terézia nyugdíjas biológia-kémia szakos tanár

Népművészeti konferencia és alkotó tábor Kisújszálláson

A Kézműves Örökség Egyesület 2022. június 20-án konferenciát szervezett Kisújszálláson a Mű-

kat, amellyel napjaink életébe bele tudják illeszteni. Természetesen ma már nem hozható vissza használat-

Balról jobbra - Bán Andrea, Brczán Éva, Dr. Illés Károlyné és Dr. Bartha Júlia
Fotó: Bugyi Gábor

velődési Házban a nagykunsgági szűcsbímzések 21. századi felhasználásáról. A szervező egyesület Bán Andrea néprajzkutató vezetésével már 2020-ban tervbe vette a konferencia és tábor megvalósítását, de szándékukat akkor a Covid járvány keresztülhúzta. Ebben az évben azonban már nem volt akadály a program megrendezésének.

A konferencia és tábor fő témája a nagykunsgági szűcsbímzés továbbéltetésének kérdése volt. A nagykun díszítőművészeti közösségek már jó néhány éve azon fáradoznak, hogy a rég elfeledett nagykun szűcsbímzéseket megismerjék, és megtalálják azokat a lehetőségeket, megoldáso-

ba a hímzett kunsgági kisbunda vagy suba, úgy ahogyan egykoron viselték a jó kun atyafiak. Az viszont nagy kár lenne, ha a viseleti darabok gazdag mintakincse teljesen a feledés homályába veszne. A mintakincs újra hasznosításának lehetőségeivel már több éve foglalkoznak a nagykun hímző közösségek. Éppen ezért van óriási jelentősége az ilyen szakmai rendezvényeknek, ahol kölcsönösen megismerhetik egymás eredményeit, a különböző technikai alkalmazásokat, és a használat lehetőségeit.

A szakmai konferencia a négynapos tábor első napján került megrendezése, amelyet megtisztelt jelenlétével Balogh Marianna, Kunmadaras polgármestere, Dr. habil Kovács Tibor, Kisújszállás alpolgármestere, egyetemi docens, Markót Imre, Törökszentmiklós alpolgármestere, Nagy András emeritus nagykun kapitány és Molnár Jánosné, a JNSZ Megyei Népművészeti Egyesület elnöke.

A konferencia előadói és közönsége

Fotó: Bugyi Gábor

A népes közönséget Bán Andrea néprajzkutató, főszervező, Dr. Kovács Tibor alpolgármester és Janó Lajos, a Művelődési Központ igazgatója köszöntötte, majd Dr. Bartha Júlia néprajzkutató, orientalista vette át a szót, aki ezt követően a konferencia levezető elnöki tisztét látta el.

Az első előadó Brczán Éva, az Arany Kezek Kézműves Műhely vezetője volt, aki a deszki aranyhímzés értékmentéséről beszélt. Előadását nemcsak vetített képekkel illusztrálta, de a konferenciára rendezett népművészeti kiállításon mindenki megtekinthette a mives munkával, aranyfonállal kihímzett főkötőket.

Dr. Illés Károlyné népi iparművész és Jenei Anikó hímző szakoktató a Békés megyei szűcsbímzéseket mutatta be és szólt mai alkalmazásukról.

Dr. Szathmári Ibolya etnográfus, a Déri Múzeum nyugalmazott igazgatója a szűcsbímzók újra tervezésének törvényszerűségeiről, buktatóiról beszélt, de ismertette a beküldött textíliák zsűrizésének szempontjait, követelményeit is.

Őt Dr. Bathó Edit etnográfus, a Jász Múzeum igazgatója követte, aki vetített képek segítségével mutatta be a jelenlévőknek a jászsgági szűcsbímzés újjászűtelésének több mint harminc éves történetét. Kitérve a kezdeti sikertelenségekre, kudarcokra, de szólt a sikeres újra tervezésről, a megfelelő alapanyag, hímzőfonál és szín megválasztásáról. A jász hímző asszonyok kitartó munkája eredményeként, ha némiképp átértelmezett módon is, de sikerült megmenteni a jászsgági szűcsbímzés gazdag mintakincsét, amelyet azóta már az egész ország megismerhetett.

Monoki Annamária művelődésszervező a kisújszállási szűcsbímzésről és készítőiről tartott előadást, Szentpéteri Flóra III. éves egyetemi hallgató a kunhegyesi szűcsök munkásságát mutatta be, míg Laczkó Tóth Bertalanné helytörténeti kutató a kunmadarasi szűcsökről és mives alkotásaikról beszélt.

Az előadások után a konferencia résztvevői megtekintették azt az alkalmi népművészeti kiállítást, amelyet a szervezők a jász, a békési, a nagykun szűcsbímzésekről, valamint a deszki aranyhímzésről állítottak össze, majd kötetlen szakmai és baráti beszélgetéssel zárult a nap programja.

A konferencia ugyan befejeződött, de a népművészeti tábor folytatódott. A tábor szakmai vezetését Jenei Anikó népi iparművész, hímző szakoktató látta el, de munkáját segítette Dr. Szathmári Ibolya etnográfus, Monoki Annamária művelődésszervező és Bán Andrea etnográfus. A tábor szakmai programjának fő célkitűzése a kunsgági női kisbunda ornamentikájának megismerése és gyakorlati alkalmazása volt.

Elmondhatjuk, hogy mind a konferencia, mind pedig a tábor igen jól sikerült és eredményes volt. A szervezők 2023-ban a program folytatását tervezik.

A deszki aranyhímzés
Fotó: Bugyi Gábor

Jászsgági szűcsbímzásokkal varrott textíliák
Fotó: Bugyi Gábor

Békési hímzések

Fotó: Bugyi Gábor

Nagykun hímző asszonyok

Fotó: Bugyi Gábor

A szűcsmesterség eszközei és nagykun szűcsbímzásokkal varrott bőrruhák

Fotó: Bugyi Gábor

XXVI. Jász Világtalálkozó Jánoshidán

Két év kényszerszünet után 2022. június 24. és 26. között Jánoshida volt a házigazdája a Jászok Egyesületével közös rendezésű XXVI. Jász Világtalálkozónak, amely a „Jövőnk alakítjuk, ám a múltunk öröki!” mottó jegyében zajlott. A 2500 fős Zagyva-parti kistépelülés napra pontosan 17 év után immár második alkalommal adott otthont a szülőföldjükről elszármazott és az itthon élő jászok legnagyobb ünnepének.

A világtalálkozó ünnepélyes megnyitója pénteken a premontrei rendház udvarán volt. Jánoshida Himnuszának elhangzása után a vendéglátó település polgármestere, *Eszes Béla* köszöntötte a megjelenteket.

Borbás Zoltán, a megyei közgyűlés alelnöke beszédében kiemelte, hogy a járványok és a népvándorlás korában az egyre fogyó természeti erőforrások, valamint a háború is a mindennapjaink részévé vált. A kapcsolatok, az identitás, a szülőföld jelentheti a kapaszkodót ebben a felfordult világban – fogalmazott.

A köszöntők után *Hortiné Dr. Bathó Edit*, a Jász Múzeum igazgatója átadta a Jászok Nagykönyvét a házigazda település polgármesterének, majd a világtalálkozóra készített kiállításokat ajánlotta a közönség figyelmébe.

A világtalálkozó első napján a Fricska Táncegyüttes produkciója, a Lankúda Fivérek és Péter Szabó Szilvia fergeteges jubileumi nagykoncertje szórakoztatta a közönséget. A napot Szent Iván éji tábortűz zárta a jász íjászok közreműködésével.

A világtalálkozó közönsége

Fotó Bugyi Gábor

A szombat reggeli zenés ébresztőt követően a főpapi szentmisét *Dr. Ternyák Csaba* egri érsek celebrálta a jánoshidai

Keresztelő Szent János születése templomban.

Az érsek atya prédikációjában a Jász Világtalálkozót kiemelkedő ünnepnek nevezte a Jászság életében, amikor együtt vagyunk Isten házában és közösen imádkozunk. A jászokra úgy tekintünk és a jászok is úgy tekintenek saját magukra, mint egy olyan nép, amely otthonra talált a magyarság körében, megőrizte identitását és évről-évre fontosnak tartja, hogy nagy

Dr. Ternyák Csaba a misét celebrálja

Fotó: Bognár Mária

közösségi rendezvényeken emlékezzék az ősről, és mindarról, ami az őseknek fontos volt. A jászok évszázadok óta keresztények, Krisztusban megváltott emberek. A megváltás Jézus Krisztustól érkezett.

Szólt arról, milyen fontos, hogy az ember meg tudjon szabadulni a bűnétől. Látjuk, milyen sok pszichés prob-

tezését és ez odavezet, hogy az ember tönkreteszi saját életét. Ezért olyan fontos, hogy megbecsüljük azt a megváltást, amit Jézus Krisztus hozott el. A szabadságélmény, a Jézus Krisztusban való szabadság élménye bátorította fel a jászokat, hogy amikor az ősök elvesztették a földi szabadságot, akkor kiváltották magukat. Ha azt akarjuk, hogy legyen jász jövő, akkor szükség van arra, hogy adjuk a bennünk élő hitet. Arra hívott fel, tegyünk tanúságot, ahogy őseinknek fontos volt, nekünk is az, a Jézus Krisztushoz és az egyházához való tartozás.

Felgyorsult világunkban szükség van biztos kapaszkodókra. A mi éle-

tünkben, a mi keresztény katolikus életünkben ilyen biztos pontok, amelyek segítenek, az egyház szentségei. Fontos, hogy a gyermekeket megkereszteljük, hogy keresztény legyen, és ne dőlünk be olyan blabláknak, hogy majd, ha nagy lesz, eldönti, akar-e keresztény lenni. Fontos, hogy megtanítsuk imádkozni, keresztet vetni, ha bajban van, tudjon kihez fordulni. Legyen elsőáldozó, bér mátkozzon, házasságát hűségben élje, ennek a hűségnek a pecsétje a keresztény házasság, a templomi esküvő, amikor Isten előtt kimondja az örök hűséget. A változó világban a biztonságot nem tudja más megadni, csak Isten, és Istent a legjobban az egyházon keresztül lehet elérni – mondta és Isten áldását kérte az ünnepelő közösségre.

A szombati díszünnepségnek a premontrei rendház udvara adott helyszínt, ahová a jászsági, a jász kirajzású és a testvértelepülések felvonulása érkezett. A díszünnepséget a Himnusz közös elénekzése nyitotta meg, amit Sasvári Sándor és lánya, Sasvári Léna lélekemelő lovas műsora követett.

Daban Horz! Talán őseink most így köszönténének bennünket, jászokat

saját nyelvükön – kezdte beszédét a házigazda, Jánoshida polgármestere, *Eszes Béla*. Felidézte, hogy a világtalálkozót 2020-ban kellett volna megtartani, de a vilájárvány miatt kétszer is el kellett halasztani. A Zagyva parti kis település, amely 836 éves templommal és a múlt évben felújí-

Eszes Béla polgármester

Fotó: Bognár Mária

tott és átadott premontrei rendházzal büszkélkedhet, az itt élő 2500 ember többségének tevékeny közreműködésével, az intézményekkel és civil szervezetekkel összefogva készült erre a történelmi napra. „A világtalálkozóhoz és szülőfalunk mindennapi életéhez is többen kellünk, mert csak együtt sikerülhet” – mondta a polgármester, és köszönetét fejezte ki mindenkinek, aki bármilyen formában segítette a rendezvény szervezését és lebonyolítását. Beszédét

Sasvári Sándor és lánya, Léna

Fotó: Baráth Károly

a jánoshidai Himnusz szavaival zárta, amit a település a XI. Jász Világtalálkozóra kapott Koltai Gergelytől és a

Kormorán együtttestől, és ami azóta is minden jeles napon és ünnepen felcsendül: „Itt élni jó, itt élni jó, a megfeszített dallamokban megérint a szó.”

Vitályos Eszter miniszterhelyettes, parlamenti államtitkár a rendezvény egyik védnökeként köszöntötte az ün-

Dr. Vitályos Eszter miniszterhelyettes

Fotó: Bognár Mária

neplőket. Kiemelte: a jászok mindig is a legderekabb katonák közé tartoztak, egy olyan nép, amelynek a legfontosabb értéke a saját szabadsága volt. Beszélte arról is, hogy most vihar tombol a nagyvilágban, gyakran azt sem tudjuk, honnan érkezik a következő szélroham. Ebben a helyzetben csak az maradhat meg, akit erős gyökerek kötnek a földhöz, akit erős kötelékek fűznek a családjához, a környezetéhez, a közösséghez. Úgy fogalmazott: a jászok

Pócs János

Fotó: Bognár Mária

világtalálkozója ezekről a kötelékekről szól, arról, mi az, ami összetart. Isten áldását kérte a Jász Himnusz szavaival:

„Adjál szeretetet annak, kinek nem volt/ Csillagokat szórjon árvánknak a megnyibolt/Nyájörző katonák, pásztoraid itt lenn/ Csak Te Benned bízunk, segíts meg jász-Isten!”

Pócs János, a térség országgyűlési képviselője, a rendezvény védnökeként arról beszélt, hogy immár 26. alkalommal győződhetünk meg arról, hogy a világtalálkozó a jászok legszebb ünnepe. Az első perctől az utolsóig megtapasztalhatjuk, milyen jó jásznak lenni. Ma mi ünnepelni jöttünk, de akit iga-

Dr. Dobos László,

a Jászok Egyesülete elnöke

Fotó: Bognár Mária

zán ünnepelni kell minden alkalommal, a házigazda település. Pócs János köszönetet mondott a helyieknek, a polgármesternek, a képviselőtestület tagjainak és minden embernek, aki készült erre a nagyon szép ünnepre. Mint mondta, egy évig a közbeszéd Jánoshidáról szól, a jánoshidaiai tiszteltéről, szeretetéről. Kifejezte köszö-

Nemes József leköszönő jászkapitány és felesége

Fotó: Bognár Mária

netét és tiszteletét a jász polgármestereknek, hogy vállalták és a jövőben is vállalják a Jász Világtalálkozó megszervezését. Méltatta a jászok egységét hirdető jászkapitányok szerepvállalását is, majd gondolatait a Jászmagyarok együttes egyik dalának sorával zárta: „Nem akarunk mást, csak élni, nyugovóra itt letérni. Mi atyánkért, fiak értünk, megőrizni nemzetségünk.”

Dr. Dobos László, a Jászok Egyesületének elnöke örömet fejezte ki, hogy újra együtt ünnepel a Redemptio népe. „Azért jöttünk össze, hogy kifejezzük összetartozásunkat, hogy kimondjuk – amit nem lehet elégszer – mi azoknak a jászoknak a leszármazottai vagyunk, akik saját szabadságukat a maguk erejéből váltották vissza. Köszönet Jánoshida népének, hogy ilyen szeretettel fogadott bennünket és ilyen profi módon készítette elő ezt a találkozót”.

Visszautalt, hogy a világjárvány okozta kétévi kényszerszünet miatt a 2020. és 2021. évi Jászságért díjat dr. Körei-Nagy József és felesége, dr. Körei-Nagy Katalin, és Dávid Sándor emeritus jászkapitány nem a Jász Világtalálkozón, hanem a Hadtörténeti Intézetben, a Jászok Egyesülete tavalyi jubileumi ünnepségén vette át.

Kihirdette a 2022. évi Jászságért díj nyertesét, akit kilenc jelölt közül választott ki a Jászságért Alapítvány kuratóriuma. Az 1 millió forinttal járó

beszámolójában elmondta, hogy maratoni, hároméves regnálása alatt százánál is több eseményen, rendezvényen képviselte a jászokat. Ezek között volt örvendetes, és fájón szomorú is. 2019 júniusában Kunszentmártonba vitte a Jászkürtöt, a jászapátiak betelepülésének 300 éves évfordulójára, októberben a Jász Múzeumot köszöntötte fennállása 145. évfordulóján. Ellátogatott az újiregi falunapra is, ahol a jász hagyományok ápolásának szép példaként minden odalátogató újkori jászkapitány tiszteletére egy fát ültetnek, amit a jászkapitány nevével illetnek. 2020 szeptemberében Kisújszálláson Horváth György emeritus nagykun kapitány temetésén képviselte a kapitányok tanácsát. Novemberben Gubicz András emeritus jászkapitány temetésén vett részt. 2021 júniusában az Aranyvonatot fogadta Jászberényben, majd augusztusban az első kun találkozón, Szankon 18 jász település nevében kötött szalagot a kunok zászlójára. Idén márciusban Jászkiséren a Kosuth-szobor avatásán vett részt.

Tevékenysége elismeréseként köszönő ajándékokat adott át Eszes Béla polgármester, a Kapitányok Tanácsa nevében Borbás Ferenc emeritus jászkun főkapitány és jászkapitány, a Jász Önkormányzatok Szövetsége nevében Farkas Ferenc elnök. Két nagykun kapitány, Nagy András és Győrfi Lajos pedig

vétele alkalmából köszöntötték Gerhát Imréné nyugdíjas pedagógust.

Szöllősi Sándor, az új jászkapitány nagy megtiszteltetésnek nevezte, hogy egy jelentős történelmi tisztség újkori hagyományörző pozícióját töltheti be. Célként a jász hagyományok közvetítését jelölte meg, kiemelten a fiatal generáció számára. Eskütetele és ünnepélyes beiktatása után három ágyúlövés köszöntötte, majd lovára pattant és ellovagolt. A díszünnepséget a Szózat közös eléneklése, és a polgármesterek galambroptetése zárta.

A Jász Világtalálkozóhoz kapcsolódó

Szöllősi Sándor, az új jászkapitány,
Fotó Bognár Mária

dóan 4 helyszínen 15 különleges kiállítás adott válogatást a helyi, az elszármazott, vagy a Jászsághoz valamilyen módon kötődő alkotók munkáiból.

A Faluházban a Berényi Műhely Jászsági Alkotóközösség, a Jász Alkotók Köre, valamint jánoshidai és elszármazott festők munkái voltak láthatók. Az előtérben a Jász Fotó Klub tagjai mutatták be bravúros felvételeiken keresztül, hogy ők hogyan látják a világot.

Az óvoda egyik termében Tamási Sándorné horgolt mesevilág csodáit lehetett megtekinteni, másik termében a VOKE Szolnoki Vasútmodellező Klub különleges kiállítása hívogatta a látogatókat.

A premontrei rendház tavaly megszépült épületében több kiállítás is várta a vendégeket. Az egyik termet préposti szobának rendezték be, megidézve benne az épület sok évszázadon át fennálló funkcióját. A korabeli berendezést felidéző bútorok mellett láthatunk szerzetesi öltözetet, 18. századi ima- és misekönyvet. A préposti szoba

melletti terem a jászsági Nádi család emlékét őrzi. Ugyancsak a rendházban voltak láthatók Sziráki Károlyné tógobelin képei, amelyek a gobelin technika révén jelenítik meg olyan híres festők alkotásait, mint Szinnyi Merse

a jászok legszebb ünnepének. Színes programokkal, nagy vendégszeretettel várták és fogadták az ide látogatókat, akik a sok szép élmény mellett megismerhették a falu életét és értékeit is.

A világtalálkozó záróünnepségén

Az új jászkapitány a Jász Lovas Bandériummal

Fotó Bognár Mária

Pál, Feszty Árpád vagy Boticelli.

Egy másik terem kiállítása különleges makettvilágba kalauzolt bennünket, ahol nevezetes épületek és emlékművek gyufaszálakból épített kicsinyített másai fogadták a belépőt. Közülük az egyik legszebb, a szegedi Fogadalmi Templom három évig készült. Tiricz Prokl Gábor a világtalálkozóra elkészítette a jánoshidai premontrei templom kicsinyített mását.

Gyönyörködhattunk a jánoshidai hímzőcsoport munkáiban is, amelyek az ország különböző hímzésmintáit, köztük a Jászság hímzészvilágát mutatták be.

Külön terem tárta elénk az Úttörő Vadásztársaság gyűjteményét, benne szépséges trófeáikat.

A Zrinyi Miklós u. 12 szám alatti Babamúzeumban mintegy 500 baba várta az érdeklődőket. Megtalálható itt a ritkaságnak számító apácababa, idős házaspárt mintázó, székelyföldi és burgenlandi babák. A gyűjtemény különlegessége a jánoshidai templomba tartó lánybabák, de a jánoshidai asszonykórussal is lehetett találkozni, babaformában.

A világtalálkozó utolsó napján, vasárnap a sport- és ügyességi versenyeké volt a főszerep. A kispályás focitornát tizenegyespárbaj után a „Ha bemegy a gól” csapata nyerte. Második helyen Jászárokszállás végzett, a harmadik pedig Jászboldogháza lett.

Jánoshida, éppúgy, mint tizenhét évvel ezelőtt, most is jó házigazdája volt

Eszes Béla polgármester átadta a stafétabotot Baranyi Sándornak, Jászdózsa polgármesterének. A soron következő XXVII. Jász Világtalálkozót 2023. június 30. és július 2. között Jászdózsa rendezi meg.

Bognár Mária újságíró

„A Jászságért” Alapítvány Kuratóri-

Süveges István atya Jászságért Díjas

uma a 2022. évi Jászságért Díjat, s a vele járó 1.000.000 forint elismerést 2022-ben Süveges István főszékes-egyházi kanonok, főesperes, kecskeméti kerületi esperes, főszentszéki kötelékvédő, lajosmizsei plébános részére ítélte oda a jászsági hagyományok Duna-Tisza közti megőrzéséért végzett sokoldalú, példaértékű tevékenysége elismeréseként. Süveges István római katolikus plébános 1951-ben Szegeden született, kiskunfélegyházi jász család harmadik gyermekeként. Tanulmányait Kiskunfélegyházán, Kecskeméten, Szegeden és Budapesten folytatta. 1974-ben szentelték pappá Vácon. Dömsöd és Felsőgöd után, 1994-ben lett Lajosmizse plébánosa. A Kálcsa-Kecskeméti Főegyházmegye médiabizottságának elnöke. Kiváló orgánumú előadó. Évtizedek óta a

Jászok Egyesülete tagja.

A mai Duna-Tisza közti város, Lajosmizse határát egykor, 1745-ben, a Jászkun Redemptio (önmegváltás) idején jászsági parasztpolgárok váltották meg. A terület Jászberény legelő pusztája lett, a település jász gyökerei innen erednek. Itt áll az egyházmegye legnagyobb, hétezer főt befogadó temploma, melyet a hitet megtartó, kitelepülő jász ősök emeltek. A templomot pompás virágoskert övezi. Ez az Isten háza ma újra eredeti szépségében ragyog. Értékét emeli, hogy Süveges atya jász gyökerei és jász hagyományok iránti elkötelezettsége, páratlan technikai felkészültsége a jász értékek tárházává tette. A Jászkürt – Lehel kürtje és a redemptio okirata másolatának elhelyezése, a Szent Vendel-díj, a saját szövegezésű Jászok éneke, a májusi redemptiós megemlékezések, a termény-hálaadás ünnepe, a plébánia információ gazdag honlapja – közel három évtizedes plébánosi szolgálatának eredményei. A történelmi- és zarándok emlékhellyé emelkedett plébániatemplom kincseit lelkes ve-

Süveges István
kanonok

zetéssel mutatja be az érdeklőknek Süveges atya. A hívek áldozatkészsége mellett, a világi segítők és a szépszájú ifjú ministráns is támaszai a város plébánosának. Süveges István atya kapcsolata harmonikus a település és a megye világi előljáróival is. Süveges István atya cselekvő, áldozatkész munkássága példaértékű, s a Duna-Tisza közén is gyarapítja a Jászság hírnevét. Életútja, a Jászság érdekében is végzett közösségi szolgálata méltóvá tette személyét a Jászságért Díj elnyerésére.

A kun buzogány átadása

Fotó Bognár Mária

elismerést Süveges István főszékesegyházi kanonok, lajosmizsei plébános érdemelte ki a jászsági hagyományok Duna-Tisza közti megőrzéséért végzett sokoldalú, példaértékű tevékenysége elismeréseként. A díjazott egészségi állapota nem tette lehetővé, hogy személyesen vegye át a díjat, ezért azt egy későbbi időpontban kapja meg.

Nemes József leköszönő jászkapitány

kun buzogányt, a barátság jelképét nyújtotta át.

A díszünnepségen adták át a jánoshidai kitüntető díjakat is: a díszpolgári címet Meződi József, az Apostol együttes frontembere kapta. Jánoshida községért kitüntető díjban részesült Zámboi János jászkapitány, az „Év embere” elismerést pedig Csinger Ildikó lokálpatrióta segítő vehette át. Vasdiplomája át-

Beiktatták tisztségébe Ván Jenő jászkun főkapitányt

A hagyományörző jász-, nagykun- és kiskunkapitányok 2006-ban Jászfényszarun hozták létre a Jászkun Kapitányok Tanácsát, amelynek vezetője a három kerület kapitányai közül választott jászkun főkapitány. A jászkun főkapitány három évig regnál, ír-

dött, amelyet *dr. Kiss-Rigó László* szeged-csanádi püspök celebrált, majd az izletes ünnepi ebéd következett az erre a célra felállított sátorban.

13 órakor vette kezdetét a beiktatási ünnepség, amelyen *Varga Ferencné* Szank Község polgármestere és

Varga Ferenc kiskunkapitány felkötő a szalagot a Szabad kiskunok zászlajára
Fotó: Tapodi Kálmán

nyítja a Jászkun Kapitányok Tanácsát és képviseli a Jászság és a két Kunság hagyományörzését különböző hazai és nemzetközi fórumokon.

Az első jászkun főkapitányt a Jászság adta *Ézsiás István* személyében, majd *Smuta Zsolt* (Nagykunság), *Fábián József* (Kiskunság), *Borbás Ferenc* (Jászság), *Győrfi Sándor* (Nagykunság) végezte nagy elkötelezettséggel főkapitányi feladatait.

Győrfi Sándor legutóbb regnált jászkun főkapitány mandátuma ebben az évben lejárt, ezért a kapitányi tanács 2022. március 19-én, Szankon tartott ülésén Ván Jenő emeritus kiskunkapitányt választotta meg a soron következő jászkun főkapitánynak.

Az új főkapitány ünnepélyes beiktatására a Szankon megrendezett Kun Méz- és Meggyfeszítvály keretében került sor. A kétnapos rendezvény első napján, július 1-jén a Hármaskerületi aratóversenyre érkezett csoportok mutatták be a hagyományos aratás munkafázisait, július 2-án pedig a szanki Kiskun Emlékhelyen ünnepélyesen beiktatták hagyományörző „hivatalába” az új jászkun főkapitányt.

Az ünnepi nap szentmisével kezdő-

regnáló kapitányai egy-egy emlékszalagot kötöttek fel a Szabad Kiskunok történelmi zászlajára. A jászkun főkapitány beiktatásának ünnepélyes ceremóniáját *Mészáros Márta*, a Kiskun Múzeum igazgató asszonya vezette le. Elsőként a leköszönő jászkun főkapitány beszámolójára került sor, amelyet Győrfi Sándor főkapitány betegsége miatt *Smuta Zsolt* emeritus jászkun főkapitány olvasott fel. A Jászkun Kapitányok Tanácsa egy díszes tanúsítvánnyal köszöntö meg Győrfi Sándor főkapitányt, aki három éven át végzett munkáját, amelyet szövegét *Percz László* emeritus jászkapitány, a Jászkun Kapitányi Tanács korelnöke olvasta fel. Majd a kerületi kapitányok is átadták ajándékaikat.

A kapitányi tanács ugyancsak köszönetet mondott *Illéssy Ádám* emeritus nagykunkapitánynak is a főkapitány munkájának elkötelezett segítségével.

Ezután megkezdődött az új főkapitány beiktatási ceremóniája. Először *Bánkiné dr. Molnár Erzsébet*, a Kiskun Múzeum igazgatója ismertette a közönséggel az új jászkun főkapitány, *Ván Jenő* hagyományörző munkásságát, majd az eskütételre került sor, amelynek szövegét *Patkós Zsolt*, a Kiskun Önkormányzatok Szövetsége elnöke mondta elő.

Ezután átadásra kerültek a főkapitányi jelképek (mente, süveg, főkapitányi medál, szablya) és megkapta a kinevezésről szóló tanúsítványt is. Ezt követően *Kósa István* nagytiszteletű lelkész úr áldást mondott az új főkapitányra, majd koccintottak a főkapitány

Lezsák Sándor országgyűlési képviselő, a Magyar Parlament alelnöke köszöntötte a szép számmal összegyűlt vendégközörséget. Ezután *Sövény Sándor* emeritus kiskunkapitány és leánya,

Koccintás az új főkapitány egészségére
Fotó: Tapodi Kálmán

Sövény Kata előadásában felhangzott a Kun Miatyánk, felvételtől pedig a jászok Himnusza, majd a Jászkunság

úr egészségére.

A beiktatási ceremónia során közreműködtek a Kunszentmártoni Fú-

vózenekar zenészei, *Varga Ferenc* és *Varga Evelin* kürtművészek és a Majsai Kiskun Huszárbandérium.

A főkapitány beiktatását követően különböző hagyományörző műsorokban gyönyörködhetett az érdeklődő közönség, de megcsodálhatták a Kiskun Emlékhely kiállításait, valamint a bemutató sátorokban szorgoskodó kézművesek alkotásait is.

Elmondhatjuk, hogy nagyon szép napot töltöttünk el Szankon július 2-án. Köszönet illeti *Varga Ferencné* polgármester asszonyt és lelkes szervezőcsapatát, akik mindent elkövettek, hogy az ide érkező vendégek jól érezzék magukat és emlékezetes maradjon a Szankon eltöltött nap.

Dr. Bathó Edit múzeumigazgató

Ván Jenő jászkun főkapitány munkássága

Ván Jenő 1958-ban született a hajdani kun pusztából községgé fejlődött Balotaszálláson. Napjainkban is büszkeséggel tölti el, hogy a Ván családfa – amelyet az 1660-as évekig tud visszavezetni, kun eredetet igazol. 1972-ben költözött Kiskunfélegyházára, ahol állattenyésztő technikusként dolgozott. Jelenleg fő foglalkozásban a Gazda-Tej Szövetkezet elnöke, de családi gazdaságot is működtet.

A közösséghez tartozás és a közösségért tenni akarás erős, életre szóló elkötelezettségét saját birkózői sport pályafutása alapozta meg, 1987-88-tól pedig, mint szakképzett birkóző edző tevékeny részese az ifjúsági sportolók irányításának, nevelésének, akik a hazai és nemzetközi versenyeken is sikereket arattak. A közelmúltban Ván Jenőt, a Kiskunfélegyházi Birkóző Sportegyesület elnökét, öt évtizedes eredményes sporttevékenysége elismeréseként a Magyar Birkózőszövetség Életmű-díjban részesítette.

1994-től önkormányzati képviselő, 2001 és 2006 között alpolgármester volt. 2005-ben a képviselőtestület és a kiskun települések egyetértésével elnyerte az első újkori kiskunkapitány tisztségét. 2006-ban másodszor is kiskunkapitánynak választották, ezúttal Fülöpszállás község nevében. Emeritus kiskunkapitányként és önkormányzati képviselőként is nagy

hangsúlyt fektet a hagyományörzésre, és a helyi történelem megismertetésére. Évi rendszerességgel szervezi az augusztus 20-i ünnepségekhez kapcsolódva a városi kenyérszentelési ceremóniát. Képviselői munkája Kiskunfélegyháza tanyás körzetére terjed, ahol a lakossággal közvetlen, kiváló emberi és munka- kapcsolatokat alakított ki. Körzetének lakói

Ván Jenő jászkun főkapitány
Fotó: Tapodi Kálmán

évente színpompás arató felvonulással, szüreti fesztivállal örvendeztetik meg a város lakosságát. Az általa szervezett gyermeknapokon a tanyasi gyermekek gyakorolhatják az íjászatot és megismerhetik a már feledésbe merült népi játékokat. A tanyai óvoda segítésére létrehozta a Nagyszőlő úti óvoda gyermekeiért alapítványt. Közösségük örömeire felújítottak több útmenti keresztet, emléktáblákat helyeztek el, hogy az arra érdemesek ne merüljenek feledésbe.

Ván Jenő közösségi kapcsolatai elválaszthatatlanok a mindennapi munkától. 2000-ben kezdeményezésére alakult meg a Gazda-Tej Szövetkezet, hogy a tanyás térség tehenes gazdái számára piacot és biztos megélhetést teremtsenek. A Tejszövetkezet ma már 150 tejtermeléssel foglalkozó család megélhetését biztosítja. A Ván Jenő által Petőfi-szálláson létrehozott Tejfeldolgozó üzem pedig 37 embernek ad állandó munkát. Szervező tevékenységét több kitüntetéssel is elismerték. A környezetvédelem elveinek terjesztéséért és megtartásáért már 2010-ben megkapta a Bács-Kiskun megye Mezőgazdaságáért és Környezetvédelméért-díjat. 2016-ban az Országos Szövetkezeti Tanács Elnöksége,

a Szövetkezeti érdemrendet adományozta számára, 2021-ben, mint a Gazda-Tej Szövetkezet elnöke, átvethette az OMÉK Termelői Összefogásért-díját.

Ván Jenő képviselőként és kiskunkapitányként is több civil szervezet magalakulásának volt kezdeményezője és működésük koordinátora. Közülük említjük az 1995-ben megalakult Haleszi Gazdakört, majd 2012-ben létrehozta a Selymesért Egyesületet, mindezek mellett a Nagyszőlő-úti Gazdakör elnöki tisztét is betölti. 2008-ban kezdeményezte a Kunok Magyarországon című ismeretterjesztő könyv második kiadását és eljuttatását az iskolákba, a Kunság településeire, hogy minden érdeklődő hiteles ismereteket szerezhesen a Kiskun és a Nagykun Kerület múltjáról.

2005-ben Zámboi János jászkapitánnyal, Simai János, valamint Barta László nagykunkapitányokkal határozták el a kézi aratóversenyek szervezését. Két év múlva Ván Jenő megteremtette a Jászkun kerületi kézi aratóversenyek hagyományát. Ezek az események napjainkra a legjelentősebb jászkun rendezvényekké fejlődtek, ahol a Jászság és a Kunság településeinek aratói mellett a Vajdaság magyarlakta községeinek arató csapatai is összemérik tudásukat, aratásban, történelmi játékokban, kulturális előadásokban és a hagyományos ételek főzésében. A kiskunfélegyházi gazdakörök tagsága Ván Jenő szervezésében rendszeresen részt vesz a Kárpát-medencei Aratófesztiválon is. A felsorolt munka és szabadidős kapcsolatok erősítik a jászkunságiak és az elszármazottak összetartozását, a közös történelem megismerését, melyért 2016-ban a Jászkun Kapitányok Tanácsa, Túrkeve, Jászberény és Fülöpszállás támogatásával a Jászkunság hagyományörzéséért adományozott díjjal fejezte ki elismerését.

Ván Jenő eredményekben gazdag életútját elismerve, a Jászkun Kapitányok Tanácsa maga fölé emelte őt, és 2022-től a jászkun hagyományok legfőbb őrzőjének, jászkun főkapitánynak választotta.

Bánkiné dr. Molnár Erzsébet
ny. múzeumigazgató

Az első szanki aratófesztivál után...

A Jászkun Hármaskerület évek óta felváltva szervezi meg a „Hagyományörző aratófesztivált”. Most a Kiskunságra került sor. Korábban Ván Jenő kiskunkapitány úr szervezte a Haleszi Gazdakör segítségével, ebben az évben Szank Község Önkormányzata vállalta fel Varga Ferenc kiskunkapitány szervezésével.

Az időjárás nagyon kegyes volt hozzánk. A több napig tartó, 40 fokot meghaladó hőségben most sem fázott senki sem. Reggel 8 órától gyülekeztek az aratóbandák. 9 órakor került sor a rendezvény ünnepélyes megnyitására, amelyen Nagy András nagykunkapitány egy maga készítette gyönyörű, faragott kunkaput ajándékozott Szank Község közönségének. Ezúton is hálásan köszönjük a becses ajándékot, amely ékes bizonyítéka a jó barátságnak, az egymás iránti tiszteletnek, elismerésnek.

10 órára már minden csapat megérkezett. A Vajdaságból Ósz-Szabó Imre 12 csapatot szervezett, amit ezúton is köszönünk. Képviselte magát a Nagy-kunság, a Jászság és a Kiskunság is. Nagyon jól eső érzés volt, hogy bár Kiskunlacháza nem aratott, de egy nagy busszal érkeztek szurkolni, Fábián József eme ritus jászkun főkapitány vezetésével. Hihetetlen jó hangulatban zajlott a nap. Smuta Zsolt nagykunkapitány úr és csapata zenészeket is hozott, a vajdaságiak pedig előre megalkudtak az aratásra.

Ván Jenő kiskunkapitány úr sem hagyta magára a rendezvényt, hanem minden erejével segítette szervezését. Szank Községi Önkormányzat mellett sok támogatója akadt az aratóversenynek. Köszönet a kapitány uraknak, az érkező csapatoknak, a szanki, a kiskunmajsai és a kiskunfélegyházi támogatóknak, akik velünk együtt egy hangulatos szép napot töltöttek együtt. A rendezvény fogathajtó bemutatóval és erősebb versennyel folytatódott, majd a csoportok hazautazása után készültünk a másnapi rendezvényre, amikor a Jászkun Hármaskerület kapitányai beiktatták az új jászkun főkapitányt, Ván Jenő kiskunkapitány személyében.

Köszönöm a résztvevő csapatok jó hangulatát, aktív közreműködését, a támogatók segítségét és a szervezők kitarató munkáját!

Varga Ferencné Szank Község polgármestere

Készülődés az aratásra

Fotó: Tapodi Károly

A marokszedés tanulmányozása

Fotó: Tapodi Károly

Szorgoskodnak az aratóbandák

Fotó: Tapodi Károly

JÁSZKUN KÖZÉLETI ARCKÉPEK

Varga Károly többszörös olimpiai- és világbajnok, világkupa-győztes mesterszakács, Fülöpszállás díszpolgára

Varga Károly többszörös világ-bajnoki és olimpiai aranyérmes, világkupa-győztes mesterszakács a fülöpszállási református egyház kereszteselisi anyakönyvének tanúsága szerint 1962. június 5-én született. Egy hónap múlva, július 5-én Darók Elemér és Varga Terézia tartották keresztvív alá, mikor Biczó Károly tiszteletes úr megkeresztelte. Harmadik gyermekként érkezett a családba, bátyja, József, és nővére, Eszter után. Az édesapa, Varga József útkaparázó brigádvezetőként dolgozott a KPM-nél. Ez egészséget romboló, kemény fizikai munka volt, ami hozzájárult korai halálához. 52 évesen, tüdőrákban hunyt el. Az édesanya, Csontos Erzsébet a háztartást vezette. Hihetetlenül sokat dolgozott, mert rá hárult minden ház körüli munka. Gondoskodott a három gyermekéről, a férjéről és a sok-sok jószágról. E mellett – ha ereje engedte – még napszámba is eljárt. Először Fülöpszállás határában, az Ugri-szőlőben, egy erdő melletti kis szoba-konyhás tanyában éltek, ahol nem volt sem villany, sem fürdőszoba, de még a vezetékes víz is hiányzott. De volt csodaszép környezet, a természet közelsége. Gyermekként nagyon szerette az erdőt és az állatokat. Tetszett neki a vadászat, hiszen sokszor találkozott a környéket járó vadászokkal. A ház körüli állatok gondozását is szívesen végezte. Tíz évig élt ebben a számára idilli környezetben.

Időközben szülei a faluban, a Kosuth Lajos utcában építkeztek. Az ehhez szükséges vályogot saját kezűleg verték, melyben a három testvér is segédkezett. Az általános iskola nyolc osztályát Fülöpszálláson végezte, először a tanyáról bejáró kisdíákként. Szeretett ide járni, szép emlékek fűzik ehhez az iskolához, máig szeretettel emlegeti egykori tanítóit, tanárait. Szerény, csendes, visszahúzódo gyermek volt. Nyolcadik osztályban, a pályaválasztáskor még nem tudta, milyen szakmát válasszon. Édesanyja biztatására lett szakácstanuló Kecskeméten, a Kereskedelmi és Vendéglátó-ipari Szakmunkásképzőben. Azt

mondta neki: „mindig lesz mit enned, mindig tiszta fehér ruhában jársz, és jól keresel.” Mint Karcsi később mondta, soha nem gondolta volna, hogy szakács lesz, azt sem tudta,

Varga Károly fiatalon

mi fán terem ez a szakma. „Hazudnék, ha azt mondanám, hogy már kisgyermek koromban arról álmódoztam, hogy egyszer majd szakács leszek. De ma már úgy érzem, én erre a hivatásra születtem” – írta egy visszaemlékezésében. Hálás édesanyjának, hogy erre a pályára terelgette, bár Karcsi szerint nem minden úgy van, ahogy azt édesanyja elképzelte. Eddig azt tapasztalta, hogy „ez az egyik legnehezebb, legkeményebb és legstresszebb munka”. Azonban soha nem bánta meg pályaválasztását, hiszen az eddig elért sikereit ennek a pályának köszönheti. A szakmunkásképzőben kiválóan tanult, és szakmailag is az egyik legjobb volt. Szabad idejében sportolt, zenét tanult. Három évig játszott a községi citera zenekarban.

Élete egyik legboldogabb pillanata volt, amikor Kecskeméten, 1979-ben kézbe vette a bizonyítványát és szakács lett. Ettől kezdve soha nem volt munka nélkül. 1979 és 1983 között 31 alkalommal nyert I. helyezést hazai versenyeken hi-

deg- és melegkonyhai kategóriában. A „hírös városban”, Kecskeméten, a Szalagházi Ételtárban kezdődött pályafutása. Itt együtt dolgozott Messzi István olimpiai bajnok súlyemelő barátjával, akiről – halála után –elnevezték a kecskeméti sportcsarnokot. Kitűnő munkatársakkal komoly, színvonalas munka

A sikeres séf

folyt itt. Keményen, szakmai alázattal dolgozott, így viszonylag hamar vezetői beosztásba került. A Liberté Kávéház és Étterem konyhafőnöke lett. Mái szeretettel gondol vissza erre az időszakra, amikor csodálatos kollégákkal nagyon szép szakmai sikereket élhettek meg. Közben Budapestre járt középiskolába levelező tagozatra. Szintén a fővárosban végezte el a mesterképzőt, és lett az egyik legfiatalabb, aki ezt a címet megkapta. 1982-ben a Szakma Ifjú Mestere címet szerezte meg. 1988-ban már a Mesterszakács címmel is büszkélkedhetett. Ugyanebben az évben a NESTLÉ Aranyapka-díj és három aranyérem is a tarsolyába került. Időközben az ötcsillagos budapesti Casino Restaurantban lett vezető séf. Büszkén emlékezik vissza az ottani sikerekre is.

Mivel munkahelyein tanulókkal is kellett foglalkoznia, elvégzett

egy OKJ-s Pedagógiai Tanfolyamot. Örömmel tölti el az, hogy sok kiváló szakember került ki a keze alól. Néhányan neves éttermekben, szállodákban lettek vezető séfek.

Németországban, Franciaországban, Luxemburgban, Olaszországban, Szerbiában Horvátországban, Görögországban, Oroszországban, Erdélyben vett részt gasztronómiai

Varga Károly és felesége, Vízahányó Katalin

Többen világ-, európai és olimpiai versenyeken aranyérmet nyertek szakácsként vagy cukrászként. Tanítványai azóta is kiemelkedően szép sikereket érnek el hazai és nemzetközi versenyeken egyaránt. Trénerként világbajnoki aranyérmet és összetett harmadik helyezést szerzett a Magyar Nemzeti Ifjúsági Válogatottal. Ilyen eredményt még soha senki nem ért el. A legfrissebb ilyen sikere, a Kígyósi Csárda és Panzió két fiatal szakácsának, Balogh Martinak és Bódis Bencének a bronzérmes helyezése a Magyarországi Étele 2021 szakácsversenyen vadételek kategóriában. Ugyanitt a tanulók versenyében a fülöp-szállási Karsa Ádám aranyérmes lett.

1989-ben Károly megnősült, feleségül vette Vízahányó Katalint. Házaságukból egy kislány született, Dávid. Egészen „véletlenül” ő is a vendéglátás, a gasztronómia területére tévedt. Diplomája megszerzése óta Svájcban, egy exkluzív étteremben dolgozik. A feleség, Kata évtizedek óta önzetlenül támogatja, segíti férjét munkájában. Rá valóban illik a mondás, mely szerint „minden sikeres férfi mögött áll egy erős nő” – és ez a feleség. Karcsi munkája mellett szakmai kurzusokon, kiállításokon, versenyeken is dolgozhatott itthon és külföldön egyaránt. Bejárta a fél világot. Svájcban, Ausztriában,

eseményeken. Spanyolországban, a Sevillai Világkiállításon, 1992-ben közel hat hónapig a Mathias Rex Étterem konyháján dolgozott az ország legkiválóbb szakembereivel együtt. Világhírű sztároknak, híres embereknek főztek itt. Pl. János királynak a saját rezidenciáján, a jordán királynak egy pompázatos állófogadáson. Vendégül látták Placido Domingót, Alain Delont, Gerard Battlert. De más hírességek, sportolimpikonok, államfők, miniszterek is megkóstolhatták a főztjét. A világkiállítás éttermei közül a Mathias Rex Éttermet választották meg a legjobbnak. Ez a kitüntető cím nagy elismerésnek számított akkor.

„Már csak díszíteni kell!” Ez a mondat sokszor elhangzik, amikor elkészítünk egy ételt a konyhán. De vajon mivel és hogyan? – merül fel rögtön a kérdés. Az 1990-es évek elején Karcsi erről a következőt írta: „Mióta fakanalat fogtam a kezembe, vonzott a hidegkonyha és a díszítés művészete. A magyar konyhának is létezik egy speciális ága – akárcsak a cukrászoknál a díszítő cukrászat – csak sajnos még nem igazán alakult ki, illetve szerényen volt jelen a gasztronómiában.” Magától kezdte el a kísérletezést, a különböző technikák kifejlesztését. Mint elmondta, könnyű dolga volt, hiszen nap, mint nap szoros

kapcsolatban állt a zöldség, és főleg a krumpli pucolás „művészetével” szakácsstanuló éveit kezdte. Munka közben jött rá, hogy milyen érdekes dolgokat lehet kifaragni zöldségekből és gyümölcsökből. Titokban barkácsolta ezeket, nehogy a főnöke észrevegye. „Mielőtt belekerültek volna a főzelékbe, előtte gyakorlásképpen egy kicsit megdolgoztam ökölméket. A kedves vendégek először csodálkoztak, amikor a vitaminfőzelékben réparóz-sát, krumplivirágot, vagy cukkiniből faragott falevelet találtak, de nagyon tetszett nekik. Reakciójukból, csodálkozásukból azt szűrtem le, hogy ez nem csak nekem jelent örömet” – írta Karcsi. Kezdetben csak kisebb zöldség-féléket faragott meg, később ezek figurális kompozíciókká álltak össze. Tehetsége nem torpan meg egyetlen alapanyagánál, hanem kiterjed a felhasználható anyagok szinte teljes körére. Anyaghasználata határtalan. Zöldségen kívül gyümölcsből, tésztából, csokoládéból, marcipánból, kókuszából és ki tudja még mi mindenből készített csodálatos munkái egyedi, mindig ötletesek. Gazdag fantáziáról és kreativitásról árulkodnak. Kéz ügyessége túlszeli a keleti „szobrászokén”. Hihetetlen, hogy egy semmi kis retékből, vagy sárgarépából milyen gyönyörűséges és hány fajta zöldségvirágot tud készíteni. Sőt, egy-egy érdekesebb alakú zöldségben meglátja a benne szunnyadó figurát és valóságos kis szobrot varázsol belőle. Sok fogadáson vett részt, ahol a svédasztalokat fantáziadús zöldség és gyümölcsfaragásokkal, virágcsendéletekkel, ehető szobrokkal díszítette. Hidegtálakat, salátá és gyümölcsözősokat, esküvői asztalokat is dekorál faragványaival. Ezek lehetnek egészen kicsik, de akár gigantikus méretűek, több ezer fős rendezvény asztalainak díszei is. Csak és kizárólag ehető anyagokból készülnek, melyek mindig frissek. A kedves vendég így nem csak csodálhatja, hanem el is fogyaszthatja a vitamindús alkotásokat. Így ösztönzi az embereket a minél több zöldség és gyümölcsfogyasztásra, vagyis a korszerűbb táplálkozásra. Minden alkalommal próbál valami újat kitálatni, mert élvezi az emberek arcára kiülő csodálkozást. A zöldség és gyümölcsfaragás funkciója többféle lehet. Lehet látványosság, szemet gyönyörködtető alkotás. Lehet egy étvágygerjesztő fogás, vagy éppen egy igényes konyhának ételdíszítési

kelléke. A cél az, hogy minél jobb kedvet és étvágyat gerjesszen az ételek élvezetéhez. Mesterszakácsunk nagyon büszke arra, hogy ő honosította meg ezt a művészeti ágat Magyarországon, így az gasztronó-

szeként már az általános iskolában tanítják a gyerekeknek. Elhatározta, hogy a következő olimpián ő is indul, és kipróbálja magát ebben a műfajban. Így is történt. 1993-ban a Karlsruhe-i Szakács- és Cukrászmű-

Varga Károly bemutatót tart

miánk részévé válhatott. A fakanál forgatás mellett igazi hobbijává nőtte ki magát az ételszobrászat. Szerencsére ma már számos követője van, akik elsajátították vagy önszorgalomból továbbfejlesztették ezt a csodálatos mesterséget. Az egyik ilyen igen tehetséges szakács tanítványa, Szabó László 22 évesen nyert aranyérmet az Erfurti Szakács- és Cukrászművészeti Olimpián. Mesterségbeli tudásának köszönhetően eljutott távolabbi országokba, városokba is. Pl. Afrikába, Singapurba, Kuwaitba, Dubaiba, az Amerikai Egyesült Államokba New Yorkba és Chicagoba. Ezeken a helyeken nagy sikerrel tartott konyhaművészeti bemutatókat. Ugyanebben az évben beválasztották a Magyar Nemzeti Gasztronómiai Szakácsválogatottba, és kijutott a Frankfurti Szakács és Cukrászművészeti Olimpiára, ahol „A” kategóriában hidegkonyhai munkájára aranyérmet kapott. Ott szembesült azzal, hogy ezt a „műfajt” már régóta újízik máshol. Főleg a távol-keleti országok versenyzői mutattak be fantasztikus artisztikai alkotásokat. A zöldség- és gyümölcsfaragás „tudománya” Kínában, Koreában, Thaiföldön, Malajziában és számos más országban nagyon népszerű. Az étkezési kultúra ré-

vészeti Európa Bajnokságon három egyéni aranyérem tulajdonosa lett, és megkapta „a nap legjobbja” különdíjat is. Ugyanebben az évben a Baseli Világbajnokságon csapatban ezüstérmet, a Gasztronómiai Európa kupán egyéni aranyérmet nyert. Következő évben, 1994-ben a Luxemburgi Szakács és Cukrászművészeti Világbajnokságon két egyéni ezüst és három egyéni bronzérmet kapott, csapatban szintén bronzérmesek lettek. 1995-ben a Duna Palotában rendezett III. Országos Gasztronómiai Versenyen három aranyérmet nyert, és övé lett az Aranysapka-díj is. Ebben az évben még kiérdemelte a Királyi Szakács címet és a vele járó királyi pecsétgyűrűt.

Az 1996-os Berlini Szakács és Cukrászművészeti Olimpián három különböző kompozícióval szerepelt. A zsűri mindhárom alkotását aranyéremmel jutalmazta. Egy egyéni bronzérmet is kiérdemelt ezen a versenyen, és csapatban is bronzérmesek lettek. Még ebben az évben a HOVENTA Kft. igazgatója, Etele Mária meghívta az 1996-os Budapesti Világkiállításukra. Így Varga Károly lehetőséget kapott „tudományának” széles körű megismertetéséhez és bemutatásához. Ezen a hí-

res és nagyszerű kiállításon évente népszerűsíthette és népszerűsíti ma is élő bemutatóival szenvedélyét, a kiállítás állandó szereplője lett. A HOVENTA igazgatója írta róla: „Van a személyiségének egy olyan vonása, amely mindennél jellemzőbb rá: a szerénység, amely elhárítja a dicséreteket. Szerénységére jellemző, hogy bár már több éve ismertük egymást, és tudtuk, hogy szakácsként dolgozik, de hogy mennyire jó szakács, az szinte véletlenül derült ki. Egy alkalommal mi látogattuk meg egy HOVENTA kiállítással kapcsolatos megbeszélés miatt akkori munkahelyén. És a pusztán közepén lévő tanyasi étteremben olyan fantasztikus vendéglátásban volt részünk, amilyenben addig soha. A rendkívül izletes, harmonikus ételek minden egyes fogása egyúttal csodálatosan megkomponált íz-, szín és formavilágú műremek is volt, mely szinte festő ecsetjére kívánczolt. Azóta különösen őszinte híve vagyok Karcsi szakácsművészetének, legyen az meleg étel vagy „hideg” zöldségszobor.” 1998-ban megkapta a szakma egyik legmagasabb kitüntetését, a Magyar Nemzeti Gasztronómiai Szövetség Venesz (József)-díját.

1999. augusztus 20-án, gyermek és ifjúkorának helyszínén, Fülöp-szálláson a Község Díszpolgárává választották. Kezdeményezésére 2000-ben megalakult a Gastro Art Regionális Szakács- és Cukrászválogatott, melynek tagjai többszörös Európa- világ és olimpiai bajnokok. A 2000. évi kulináris olimpián, Erfurtban hat fős csapatuk ezüstérmes lett. Egyéniben három arany, négy ezüst és két bronzéremmel gazdagította gyűjteményét. Ezekkel a helyezésekkel az olimpián 35 ország 900 indulója közül a legeredményesebb versenyző lett. A Luxemburgi Világbajnokságon 2002-ben a hat fős Bácska-Kiskunság-Bugac Régió regionális csapatának tagjaként csapatban ismét ezüst, egyéniben öt arany, kettő ezüst és egy bronzérmet szerzett.

Karcsi kedvelt munkahelye – ahol a leghosszabb ideig dolgozott konyhafőnökként – a fülöpházi Somodi Tanya és Panzió volt. Izgalmas kihívást jelentett ez számára, hiszen főleg svájci vendégeknek főztek. Nagyon szeretett itt dolgozni. Szép természeti környezetben, a Kiskunsági Nemzeti Park területén található ez a csárda. Számos alkalommal tartottak Svájcban nagyon sikeres „magyar heteket”. Ezeken a hí-

svájci turnékon életre szóló tapasztalatokat gyűjtött. Rengeteget tanult a külföldi kollégáktól, jó szívvel gondol azokra a szép évekre. Több alkalommal is hívták Svájcba dolgozni, de udvariasan visszautasította ezeket a lehetőségeket, bár nagyon jó, szinte álopszerű ajánlatokat kapott. De Ő itthon maradt.

A Guinness rekord Kecskemét főterén, 2006

Mint mondja, „egy kicsit röghöz kötött”. Szeret Magyarországon élni, szereti a magyar konyhát és itt van a családja. Erről egy alkalommal ezt mondta: *„Imádom Magyarországot, a kiskunsági tájakat, hiszen ezen a vidéken születtem. Itt láthattam először a végtelennel ölelkező mesés pusztákat, gyönyörű erdőket, virágokkal tarkított mezőket, szépséges és különleges madár- és állatvilágot. Itt ismerhettem meg a néphagyományainkat, a vendégszerető és barátságos embereket. Itt ízlelhettem édesanyám főztjét, a tájkonyha, a pásztorételek ízét. Külföldi útjaimról hazatérve mindig boldogságot okozott, hogy ez a kicsinyke ország az enyém.”*

A fülöpházi munkahelyével párhuzamosan közel húsz éve dolgozik, mint mentor, vezető séf a Fülöpszállás külterületén, Székek pusztán található Kígyósi Csárda és Panzióban. Ez a Kiskunsági Nemzeti Parkban, egy másik irányban, gyönyörű környezetben fekvő igazi „magyar csárda”. A Hodován család üzemelteti magas színvonalon. Magyaros íz világú konyhával és szép vendégszobákkal várják a betérőket. Ez a vendéglátóhely ékköve lett Fülöpszállásnak, amire méltán lehetünk büszkéek. Közkedvelt csár-

dává nőtte ki magát, és ehhez Varga Károly magas színvonalú szakácsművészete is hozzájárult.

A 2003-as világ bajnokság legeredményesebb versenyzője lett, megkapta a Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt kitüntetést. Még ebben az évben a Magyar Nemzeti Gasztronómiai Szövetség Mester-

megteszünk azért, hogy a hozzánk betérők mindig igazi kulináris élménnyel gazdagon és elégedetten térjenek haza. A mottóink továbbra is az, hogy „nem engedünk a 48-ból!”

2006. március 23-án Kecskemét főterén állították fel a világ legnagyobb zöldség- és gyümölcs-szobrát „Tavaszi Oázis” címen. Varga Károly világ és olimpiai bajnok, Kecskeméti Krisztián, Kovács Sándor, Faragó László és Szabó László világ bajnok mesterszakácsok ötfős csapata készítette a 6 m 20 cm magas, 3 m 25 cm széles és 6 m 46 cm hosszú alkotást. Három nap és két éjszaka megállás nélkül dolgoztak, 8 óránként egy óra szünetet tartva. Ezzel GUINNESS rekordot állítottak fel és bekerültek a GUINNESS Rekordok Könyvébe. Az alkotás lebontása után a felhasználó több tonna zöldséget és gyümölcsöt a Vadaspark lakóinak ajándékozták. Ez az év további sikereket hozott számára. Megkapta a 2006. év gasztronómusa címet, a Bács-Kiskun Megyéért Díjat és az Első Magyar Fehérszalt Lovagrend tagjává választották. A lovagrend feladata, hogy a magyar gasztronómiát az országon belül és nemzetközi szinten is megfelelően képviselje, és elősegítse annak megjelenítését különböző társasági eseményeken és rendezvényeken. Összel megjelent *Kreatív szakácsművészet – Zöldségfaragás* című könyve magyar és angol nyelvű kiadásban. Gazdagon illusztrált szakmai-művészeti kiadvány ez. 216 oldalon, lépésről-lépésre mutatja be a különféle zöldségek kreatív felhasználási lehetőségeit. A 2007-ben kiadott II. kötet az elsőhöz hasonló terjedelemben *Gyümölcsfaragás* címmel a gyümölcsök sokszínűségét tárja elénk szebbnél-szebb alkotások és érdekes információk segítségével. Megismerteti e művészeti ágban rejlő lehetőségeket. Gyakorlati tanácsai kiterjednek olyan különlegességekre is, mint az ehető virágok, a trópusi gyümölcsök, vagy a kreatív koktéldíszek. „A két könyv együtt ad átfogó képet a zöldség- és gyümölcs artisztikáról, így válik teljessé a munkám” – írta könyve előszavában. És most szemezzünk néhány ajánlatból, amit mások írtak a mesterszakács könyveinek megjelenésekor. „Ritka esemény szakmai életünkben, ha olyan mű gyarapítja szakkönyvtárunkat, amelyet egyedülállónak tekinthetünk. Varga Károly mester kollégánk hamarosan megjelenő

könyve ilyen. Egyedülálló, mert olyan életpálya terméke, amellyel ismereteim szerint eddig alig egy-két ember dicsékedhet a világon. Őt mindenki úgy ismeri, mint a hidegkonyhai artisztika koronázatlan királyát” – írta Pető István, a Magyar Gasztronómiai Szövetség elnöke. Ferdinand Metz, az Amerikai Szakácstudományi Intézet nyugalmazott rektorának ajánlása a következő: „Varga úr egy kiváló és szenvedélyesen elhivatott séf, akinek munkája iránti odaadó elkötelezettségét és magas szintű szakmai tudását híven tükrözi a napokban megjelent könyve.” „Végre eljött az alkalom, hogy az érdeklődők szélesebb rétege is megismerhesse eddigi életútját, művészi alkotásait, melyeket szerte a nagyvilágban is bemutatt. Hirdeti a magyar szakácsművészetet, ezzel hírnevet szerezve önmagának, a nemzetnek, a magyar vendéglátásnak” – írta az 1971 óta folyamatosan üzemelő soltvadkeri Szent Korona Cukrászda tulajdonosa és vezetője, Szervánszky László mester cukrász. Benke László négyszeres olimpiai mesterszakács, az Első Magyar Fehérszalt Lovagrend nagymesterének véleménye a könyvről: „Az az alkotás, amely egyszerre lenyűgöz, elgondolkodtat és tanít, kivételes és egyedi. Ön most egy ilyen művet tart a kezében, a gasztronómia egyik ágának képes biblijájával ismerkedik, szakmánk egy nemes lelki séfjének remekművét tanulmányozza. Varga Károly a séf, mester és művész ízig-vérig, mert művészként végzi élethivatását, melyet gasztronómiának hívnak. A szerző egy alföldi, remek szájjal megáldott szakács, ki a gasztronómia új arculatával kápráztatta el a világot. Egy iskolát teremtetett kis hazánkban és Európában. Ha Önök átlapozzák eme könyvet, érteni fogják, hogy miért hajt Európa és a világ fejet Károly előtt. Az, hogy ezek nem csak szavak, bizonyítja a 10 olimpiai és 10 világ bajnoki aranyérme is. A világon nincs még egy ilyen melegszi-vű, szerény ember, aki ilyen alázattal, hobbiként végzi a szakmáját. Varga Károly nem csak művész, de tanár is. Felismerte, hogy a tudás, az elhivatottság mit sem ér, ha nem adhatja azt át a jövő nemzedékének. Nem csak olimpiai és világ bajnokok nőttek fel a keze alatt, de könyveivel lehetőséget teremt arra, hogy Önök is belekóstoljanak a zöldség- és gyümölcsfaragás művészetébe, elsajátíthassák az alkotás fortélyait, a varázslás trükkjeit. A könyv már csupán lapozgatásával is arra készíti az olvasót, hogy hozzákezdjen kísérletezni, gyakorolni és végül alkotni.”

A Lions bálon 2007-ben

És még egy ajánlás a Gasztro-Art Egyesület elnöke, team manager részéről: „Ajánlom a könyvet mindazoknak, akik a mai rohanó világban meg kívánnak állni egy pillanatra, hogy nézve e szép új kötetet, s majd később, bármikor, ha a könyvespolcon éppen rá tekintenek, gondolják, hogy egy magyar ritkaságot tudhatnak magukénak, melynek hatására szebben terítjük az asztalt, és az étel mennyiségét esztétikumra is válthatjuk”. Karcsi élete nagy művének tartja e két megjelent könyvet, melyekre nagyon büszke. Kemény, szorgalmas munkával, közel három évig készültek ezek. Jelenleg a harmadik kötetet dolgozik, ami a modern gasztronómiáról, a korszerű és egészséges ételkölteményekről szól majd.

2007. június 28-án, a gasztronómia napján az Első Magyar Fehérszalt Lovagrend nagy aranykeresztjét adományozták neki, és az év gasztronómusa is Ő lett. 2008-ban Erfurtban az Olimpán egy db aranyérmet nyert. 2010-ben Luxemburgban rendezték a világkupát (Culinari World Cup). Mintegy 50 országból 2500-an indultak ezen a versenyen. A magyar felnőtt és junior csapat is kiemelkedő eredményeket ért el Varga Károly vezetésével, aki elhozta még a legjobb egyéni versenyzőnek járó díjat is. Ez évben Királyi Szakácsversenyt nyert és a Balázs Mester Díjat is megkapta. 2016. szeptemberben, Thessalonikiben a WACS (Szakács Világszövetség) rendezésében világdöntőt szerveztek. Itt eddigi munkásságának elismeréséül WACS HONORARY MEMBER emlékérmét kapott. Néhány a legtöbb elnyert díjai közül:

2018. Magyarország étele, 2019. PRO GASZTRONÓMIA DÍJ és érem, 2020. Magyarország étele.

Egy interjúban kérdezték tőle, hogy gondolkodott-e azon, hogy munkahelyet változtasson. Válasza a következő volt: „Jelenlegi munkaadóimmal és munkahelyeimmel nagyon elégedett vagyok. Amennyiben valami oknál fogva mégis rákényszerülnék a változtatásra, akkor már nem szeretnék alkalmazottként dolgozni. Az eddig kicsit félretett vállalkozásomat vinném tovább, és könyveim kiadásával, értékesítésével, szakmai bemutatók, kurzusok, előadások tartásával foglalkoznék. A mesterképzés, az oktatás, a mentori tevékenység lenne fő feladatom.” Végezetül Karcsi gondolatai választott művészetéről: „Sajnos ez múlandó, az ételeket megeszik, a „szobrok” pedig előbb-utóbb tönkre mennek. Ebbe már beletörődtem. De talán éppen az teszi oly felemelővé a szakácsművészetet, hogy mindig megújulva, különleges ötletekkel rukkoljon elő. Ha sikerül egy-egy ünnepi alkalom vagy bármilyen jeles esemény vendégeinek a főztöm fogyasztását felejtethetlenné tennem és a „szobraim” szemlélői a kulináris élvezetek közben néhány pillanatra elismerően az alkotóra is gondolnak, úgy érzem, nem munkálkodtam hiába.”

Ebben én is bizonyos vagyok!

Varga Istvánné Fajsi Mária
magyar-történelem szakos tanár

Egy palóc tanító a jászok között Emlékezés Győri János tanár úrra

Jászkisér Város Önkormányzata és a Csete Balázs Általános Iskola 2022. június 10-én az iskola aulájában egy egész napos rendezvénnyel emlékezett meg Győri János tanár úrról, a jászági honismeret kiemelkedő alakjáról, születésének 100. évfordulóján.

Az emlékünnepe Földi Ferenc intézményvezető és Lukácsi György polgármester köszöntőjével kezdődött, majd Dr. Horváth László, a szolnoki Damjanich János Múzeum igazgatója „Győri János földije voltam” címmel idézte fel Győri Jánossal való szakmai és baráti kapcsolatát. Őt Hortiné dr. Bathó Edit, a Jász Múzeum igazgatója követte, aki „Egy palóc tanító a jászok között” címmel tekintette át az országosan is jól ismert honismereti szakember gazdag munkásságát. Balogh György, a Jászkiséri Művelődési Ház és Könyvtár vezetője szerkesztésében 2009-ben jelent meg a *Győri János élete és munkássága* című könyv. Visszaemlékezésében az életrajzi könyv születésének körülményeit tárta a jelenlévő népes közönség elé. A 100. évforduló alkalmából az iskola egyik termében Győri János írásából, kitüntetéséből és személyes tárgyaiból rendeztek kiállítást, amelyet özvegye, Győri Jánosné Szentpéteri Julianna mutatott be a jelenlévőknek.

Az iskolában elkötött ünnepi ebéd után a Csete Balázs Helytörténeti Gyűjteményben folytatódott a rendezvény, ahol az iskola furulyaszakkörének hangulatos muzsikája fogadta az érkező vendégeket, majd Benedek József, a Csete Balázs Honismereti Szakkör vezetője szólt a helytörténeti gyűjtemény és tájház születéséről. Ezt követően került sor a Győri János terem ünnepélyes átadására. A honismereti szakkör tagjai kifejezve soha el nem múló tiszteletüket egykori szakkörvezetőjük emléke előtt, a gyűjtemény egyik kiállító termét Győri Jánosról nevezték el.

Az emlékünnepe a jászkiséri temetőben koszorúzással fejeződött be, ahol Dr. Győri Zsuzsanna az unoka szemével idézte fel a legendás nagypa emlékét.

A továbbiakban közöljük Győri János munkásságának – Hortiné dr. Bathó Edit által az ünnepségen el-

hangzott – méltatását:

„A Jászszággal közvetlenül szomszédos Palócföld fontos szerepet játszott a jászok történelmében. Háborús időkben Heves, Nógrád, Gömör és Hont vármegye évszázadokon át nyújtott biztos menedéket a jászok számára. Mint például a 16. században, amikor a berényi jászok a törökök elől a Gyöngyös környéki

Győri János tanár úr

mocsarakban bújtak meg, s csak a veszély elmúltával tértek vissza lakóhelyükre.

A két vidék kapcsolatai azonban ennél sokkal széleskörűbbek voltak. Jelentős volt a köztük fennálló kereskedelmi kapcsolat is. A Palócföld falvaiból jártak le a Jászszágra a vándorárusok, akik cserépedényeket, faeszközöket és számos más portékát árultak. Jellegetes alakjai voltak a Jászföldnek az északi falvakból érkező edényfoldozók és az echós szekérrel járó mészárusok. De meg kell említenünk a jászok és a palócok házassági és munkakapcsolatait is. A palóc mesterek évszázadokon át a Jászszágon találták meg a boldogulásukat, de érkeztek hivatalnokok, tanítók és még sok más foglalkozású ember is. Közülük sokan az adott település meghatározó polgárait váltak, akik munkásságukkal sokat tettek a helyi közösségért, de sokszor az egész Jászszágot is.

Ilyen messziről jött ember volt Győri János bácsi is, aki a Palócföldről érkezett a jászok közé, s amellet,

hogy egész életében megmaradt palócnak (erre mindig nagyon büszke is volt), időközben jásszá is vált. Tudott azonosulni a jász identitással, a jász emberek mentalitásával, szót tudott érteni velük, és szinte egész életét a Jászszág szolgálatába állította.

Győri János Nagyrédén született 1922. június 14-én, szegény paraszti családban. Az édesapja katonaként végig harcolta az I. világháborút, majd orosz fogságba került.

Édesanyja nagyon nehezen tudta eltatni a családot, a lányát, Máriát és kisfiát, Jánost. Mária nagyon hamar, 16 évesen férjhez ment, és rá egy évre már egy kislányt szült. Az ifjú János Rédén járt elemi iskolába, de édesanyja csak nagy nehézségek árán tudta taníttatni. Egy alkalommal megismerkedett egy Fenyő Ferenc nevű zsidó vaskereskedővel, aki felfigyelt a kisfiú tehetségére, és beíratta a gyöngyösi Polgári Iskolába, amelyet 1933 és 1937 között végzett el. Közben tehetős családok fiait korrepetálta, kiknek szülei lakást és kosztot biztosítottak a kisfiú számára.

A jó tanulmányi eredményeire való tekintettel az 1937-es tanévet már az egri Ciszterci Rend Szent Bernát Gimnáziumában kezdte, majd a Hittudományi Főiskolán folytatta. A főiskolán nem igazán érezte jól magát, ezért ott hagyta, melynek következményeként a szülei kitagadták. De a nagyrédei emberek sem bocsátották meg soha Győri Jánosnak, hogy ott hagyta a papi pályát. Egy évig Atkárán dolgozott a közigazgatásban, majd Budapesten az EPOSZ-ban.

1948-ban folytatva tanulmányait a debreceni főiskolára jelentkezett földrajz-termesztaraj szakra. Mint jó előadói készséggel rendelkező hallgató, már az első évben kultúr- és sportfelelőse lett a főiskolának. 1949-1950-es tanévben a debreceni főiskola egy részét áthelyezték az egri Liceumba, így Győri János is visszakerült Egerbe. Ott szerzett földrajz-termesztaraj szakos tanári diplomát.

A főiskola befejezését követően több állást is ajánlottak neki Budapesten, de ő mindvégig hű maradt a vidékhez, és a tanítást választotta, amelyet 1951-ben Visontán kezdett el.

Visontán ismerkedett meg későbbi feleségével, Szentpéteri Juliannával, aki akkor még csak 17 éves volt.

Szerelem volt első látásra. A szép, fiatal lány megbabonázta Győri János tanító úr szívét, és néhány találkozást követően csakhamar sor került a leánykérésre. 1951. október 6-án megtartották az eljegyzést, karácsony másnapján pedig az esküvőt.

Még 1951-ben Nagyrédére helyezte magát tanítani, de ez a változás nem hozta meg számára a hönáhitott nyugalmat. A falu lakossága neheztelt rá, amiért hűtlen lett a papi pályához, azontúl katolikus palócként református jász lányt vett feleségül és ráadásul a faluba hozta. Mindezen túl nem volt szerencsés az iskolában a rokonyereket tanítani sem, de a tanításban alkalmazott újításokat sem fogadta szívesen a település lakossága. Győri János ekkor Domoszlóra helyeztette magát, ahol három évig dolgozott. Az 1955-ös tanévet azonban már Jászkiséren kezdte, abban az általános iskolában, ahol Csete Balázs is tanított, de már készült a nyugdíjazására. Így a fiatal Győri János került Csete Balázs tanító, néprajzkutató helyére. Földrajzot, természetant, emberéletert, valamint kémiát és testnevelést tanított.

Győri János Jászkiséren hamar megismerte a jász öntudat mibenlétét. A katolikus palócok nyitottsága után hamar szembe találta magát a református jászok visszafogottságával, zártságával, akik minduntalan éreztették vele együtt-ment státuszát. Nagyon nehéz volt közel kerülnie a hideghónaljú jászok szívéhez.

Ennek feloldásához az első segítséget éppen Csete Balázstól kapta meg, akivel együtt járt az ún. szabad nép szemináriumokra, s mikor hazafelé ballagtak, nagyon sokat beszélgettek, s ennek köszönhetően alaposan megismerték egymás életét. Egy ilyen alkalommal mondta Csete Balázs Győri Jánosnak: „Öcsém, legyél a munkám folytatója, de ehhez el kell végezned a történelem szakot.” Csete Balázs ezen mondata határozott irányt szabott Győri János további életének. Megfogadva Balázs bácsi apai jó tanácsát, jelentkezett az egri Pedagógiai Főiskolára, ahol 1961-ben biológia-kémia-történelem szakos tanári végzettséget szerzett, 1968-ban pedig az ELTE-n középiskolai tanári és népművelői diplomát kapott.

Győri János fiatal korától kezdve igazi közösségi ember volt. Az egyik

kedvelt hobbija a sport volt, ezért nagyon korán bekapcsolódott a közösség sportéletébe, s mivel rendelkezett labdarúgó bírói végzettséggel, így meccseket is vezetett, 1958-tól pedig a Sportkör elnöke lett.

János bácsi másik nagy szerelme a színjátszás volt. A községnek ekkor már jól működő színjátszócsoportha volt, amelyet ő szakmailag segített, az iskolában pedig irodalmi színpadot vezetett. Mellette IBUSZ-vonatokat szervezett a Balatonhoz és az ország számos vidékére, s e kirándulásokba bevonta a Jászszág minden települését, s így az emberek filléréért tudtak utazni.

Az egyre sokasodó elfoglaltságok miatt mind kevesebb időt tudott szentelni a családjának, amit a családtagok először nehezményeztek, de később mégis elfogadták a helyzetet.

1960-ban a Községi Tanács megbízta a kultúrház vezetésével, s ez maga után vonta a politikai életbe való bekapcsolódását is. Először tanácsstag, majd később népfront titkára lett.

Győri János figyelme azonban egyre jobban a honismeret, a jászok és Jászkisér történelme felé fordult. Az iskolában honismereti szakkört működtetett a gyerekeknek. Közben minden szabad idejét a levéltári kutatásoknak szentelte. 1970-ben 10 helyi lakossal megalakította a Helytörténeti Szakkört, amely később Csete Balázs nevét vette fel. A szakkör tagjai a szellemi hagyatékon túl hatalmas mennyiségű tárgyi anyagot is megmentettek az utókornak. A szakkör több éven keresztül Szolnok Megye honismereti bázis feladatait is ellátta, de mellette híven ápolta Csete Balázs néprajzkutató emlékét.

Győri János, feleségével, Szentpéteri Juliannával, aki akkor már népművelői diplomát szerzett és a Művelődési Ház igazgatójaként működött, 1981-ben létre hozta a Csete Balázs Honismereti Gyűjteményt.

A szakkör tagjai fáradhatatlanul gyűjtötték a múlt szellemi és tárgyi anyagát. Írásaikkal rendszeresen részt vettek a megyei, országos helytörténeti és néprajzi gyűjtőpályázatokon, ahol mindig helyezésekkel és elismerésekkel tértek haza. Szoros szakmai és baráti kapcsolatot ápoltak a Jász Múzeummal, a szolnoki Damjanich János Múzeummal és a Néprajzi Múzeummal.

Győri János 1982-ben nyugdíjba vonult, de továbbra is vezette a honismereti szakkört, dolgozott a megyei honismereti egyesületben, rendezvényeket szervezett, és mellette kutatott. 1960 és 2001 között mintegy 21 tanulmányt, cikket írt Nagyréde és Jászkisér múltjáról, népeletéről. Rendszeresen publikált a Zounuk c. levéltári évkönyvben, a Jászszági Évkönyvben, a Kisér és a Redemptio c. lapokban.

Honismereti munkáját *Jászkisér Diszpolgára* címmel (1995), a *Bél Mátyás Notitia Hungariae Emlékéremmel* (1996), a *Jászszágért Díjjal* (1996), a *Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztjével* (1997) és *Jász-Nagykun-Szolnok Megyéért Díjjal* (2004) ismerték el.

Hosszú betegség után 2008. december 30-án hunyt el Jászberényben, 86 éves korában. A jászkiséri temetőben alussza örök álmát.

Győri János immáron 14 esztendeje nincs közöttünk, de mi mégsem felejtettük el, mert olyan személyiség volt, akit nem is lehet elfelejteni. Életében is karizmatikus egyéniség volt, aki határozott módon mindig kijárta és véghez vitte elképzeléseit. Győri János fiatal korától kezdve hitt abban, hogy neki küldetése van és ennek megvalósításáért minden lehetségeset megtett. Feladataihoz olyan társra talált feleségében, Jucika néni, aki a családi és a munkahelyi teendők mellett mindvégig kitartó támogatója és segítője volt.

Győri János is azon személyek közé tartozott, akik ugyan nem voltak született jászok, de mégis egész életükkel, munkásságukkal a jászokat szolgálták s lámpásként világítottak a tudomány, a kultúra és a honismeret egén.

Győri János 14 esztendeje ment el abba a messzi, titokzatos égi világba, de a mai napon – ha virtuálisan is – visszatért közénk. A jászkiséri általános iskola tanárai tiszteletük jeléül egy emlékkiállítás rendeztek az egykori tanítónak, a Honismere-ti Szakkör tagjai pedig a Csete Balázs Helytörténeti Gyűjteményben az egyik kiállító termet nevezték el a jászszági honismeret apostoláról, aki palóc létére méltán kiérdemelte a „tiszteletbeli jász” címet.

Emlékezzünk hát a mai napon Győri János tanár úrra, aki ha élne, éppen ebben a hónapban lenne száz esztendőse.

Irisz

KÉPES RIPORT a Győri János emlékünnepségről

Földi Ferenc iskola-igazgató
Fotó: Balogh Ferenc

Hortiné dr. Bathó Edit múzeumigazgató
Fotó: Balogh Ferenc

Balogh György, a Művelődés Háza és Városi Könyvtár vezetője
Fotó: B. F.

Lukácsi György polgármester
Fotó: Balogh Ferenc

Dr. Kaposvári Gyöngyi és a Győri család tagjai az emlékünnepségen
Fotó: Balogh Ferenc

Dr. Horváth László múzeumigazgató
Fotó: Balogh Ferenc

Győri Jánosné a férje nevét viselő terem ismertető táblája előtt
Fotó: Balogh Ferenc

VISSZATEKINTŐ

Kun Hagyományok Napja – Karcag Kecskeri-pusztán

Szép és emlékezetes napra virradtak a kunok 2022. május 1-jén vasárnap, amikor a május elseje

Bene Sándor, a Pusztai Róka Nomád Hagyományőrző Egyesület vezetője
Fotó: Magyar Barbara

ünnep mellett az Anyák Napját is ünnepelték az emberek. Ekkor került sor a Kun Hagyományok Napja megtartására Karcag város határában, a Kecskeri-pusztán, Bene Sándor gazdálkodó tanyáján, aki a Pusztai Róka Nomád Hagyományőrző Egyesület vezetője, valamint emeritus nagykunkapitány. S talán nem mindenki tudja róla, hogy a *Honfoglalás* című magyar filmben, amelyet Koltay Gábor rendezett, Bene Sándor játszotta a fiatal Árpádot.

A szép tavaszi reggelen rengeteg összegyülekeztek a Kecskeri-pusztán lévő tanyán, ahol már főtt a kasztrojokban a kunok nemzeti eledele, a finom birkapörkölt, mint hungarikum. Sok aggodalomra tehát már nem lehetett ok. A házigazda és barátai, lovastársai már a pusztán száguldoztak „az jó hamar lovak” hátán, hogy Balassi Bálintot idézzük a tavaszi kikelet érzékeltetésével. A tanyához közel pedig szépszájú rackanyáj legelt. A sok parkoló gépkocsi mellett hagyományos öltözetű, nagykalapú pásztorok jöttek-mentek, valamint a gazdáik pórázon nagyszámú ku-

tyákat, pulikat, kuvaszokat, komondorokat, mudikat, agarakat, kopókat vezetgettek. Egy aranyos kis tacsó a lovasbemutató kijelölt színhelyére is behatolt, valamint szívesen barátkozott a szépszájú gyermekesreaggal is.

Kun kisfiú
Fotó: Magyar Barbara

Megjelent a rendezvényen a Nagykunság frissen megválasztott országgyűlési képviselője és a Kun-

Vágtázó kun vitéz
Fotó: Magyar Barbara

szövetség elnöke, F. Kovács Sándor úr is. Őt itt már szinte mindenki jól ismerte, többen gratuláltak is neki a győzelemhez. Bene Sándor, mint házigazda, köszöntötte a vendégeket, majd átadta a szót F. Kovács Sándornak, aki megtartotta ünnepi köszöntőjét. Üdvözölte a népes vendégsereget, a kun hagyományok életét, majd örömét fejezte ki, hogy ezen a szép ünnepi reggelen erre a rendezvényre, a Kun Hagyományok Napjára kerül sor. Ezek a hagyományok több száz, vagy inkább ezerévesek, amelyek egy részét még az eurázsiai füves pusztákról hozták ősünk. A tatárjárás óta itt élő kunok mindig büszkék voltak kiváltságaikra, amelyet IV. Béla király a haza védelméért adományozott nekik. Büszkék voltak szép állataikra, amelyeket nagyszámmal tenyésztettek a mocsaras pusztákon. Büszkék voltak magyar hazájukra, amelyet védték, keresztény hitükre, amit gyakoroltak és hagyományaikra, amiket híven őriznek a mai napig.

Az ünnepi megnyitó beszéd emelkedett hangulata után vidám, önfeledt percek következtek, amelyet a Nyeszletszájú Bakamászkok Gólyalábas Kompánia biztosított, humorral, kommentárokkal, énekekkel, vidám produkciókkal, amelyekbe bevonták a közönséget is. Bizonyítva, hogy bizony a humor, a jókedv s olykor még a csúfolódás sem állt távol kun ősinktől. Ez a műsor mindenkinek nagyon tetszett, de leginkább talán a gyermekeknek.

Ezután következett a Pusztai Róka Nomád Hagyományőrző Egyesület ünnepi lovasbemutatója, amely egy közös nyílzápor kilövésével indult. A bemutató címe a következő volt: „Harc és játék a lovasnomád hagyományban”. A lovas csapat a bemutató első részében a kunokra jellemző fegyverek használatát és a jellemző harcmodort mutatta be vágtázó lovak hátán, korhű viseletben. A második részében pedig a nomád lovasjátékokat – köböre, lovasbirkózás, leányrablás, trükklovaglás – csodálhatta meg az érdeklődő közönség. A „játék” cím arra is utalhat, hogy régen bizony a kun gyermekeket még kicsiny korukban játékos formában tanították meg a harci eszközökkel való bánásra, valamint a lovaglásra is. Ezeknek a lovas mutatványoknak, bravúroknak a végig nézése ha-

talmas élményt nyújtott a közönségnek, akik nagy részben a kun hagyományok szerelmesei voltak,

került sor: a régi tanya udvarán, valamint az új lovarda épületében. Utóbbi helyen a falon szép színes

kaporkölt elfogyasztásához a Pipás Zenekar játszott régi nagykunsági muzsikákat és dalokat.

Ebéd után szintén a régi nagykunsági élet egyik fontos részletére, a pásztorkultúra bemutatására került sor. Láthattak a vendégek csikós és pusztá-ötös bemutatót, a hajdúszoboszlói csikósok közreműködésével. A Nagykunság gazdag, egyedi és archaikus pásztorejét már a 19. század végén a Túrkevéhez tartozó Ecsepusztán fedezte fel a jeles terméset- és néprajztudós, Herman Ottó, aki ezt az 1896. évi millenniumi kiállításon be is mutatta. Ide magával vitte a híres csikósszámadót, Finta Miklóst is, a kiváló szobrászművész Finta-fivérek nagybátyját. A nagykunsági pásztorejét megörökítésében nagy érdeme volt még a jeles karcagi születésű néprajztudós, Györffy Istvánnak is, aki a *Nagykunsági krónika* című könyve mellett számtalan fényképfelvételen örökítette meg a régi pásztorejét.

Ezután került sor a lovasbemutató helyszínén a magyar kutyafajták bemutatójára, valamint magyar agár bemutatóra. Közben egészen magjavult az idő, a nap is már többedmagával kezdett sütni, a kutyáknak igen lógott a nyelvük.

köztük olyan ismert művészek is, akik a kunok történetét és értékeit maradandóan örökítették meg, mint például a jeles szobrász testvérpár, Győrfi Sándor Kossuth-díjas szobrászművész és Győrfi Lajos Magyar Örökség-díjas szobrászművész, akik a Sárkányölő Szent György-szobor alkotóihoz, a Kolozsvári-testvérekhez, Mártonhoz és Györgyhoz hasonlíthatók. De voltak itt újságírók, festők, néprajztudósok, fazekasok és egyéb népi iparművészek és alkotók. Részt vett a rendezvényen dr. Fazekas Sándor országgyűlési képviselő úr is a feleségével. A lovas harci és ügyességi verseny során a lovas nomád csapat a legjobb tudását mutatta meg a nézőknek, amely tudásnak több évtizedes gyakorlás volt az alapja. Ezek az emberek szinte összeszenődtek, egyek voltak a lovaikkal, éreztetve azt a tudást, erőt, ügyességet, bátorságot és hitet, amellyel kun őseink túléltek az elmúlt zivatáros történelmi századokat. Ezek az emberek a lovaglason kívül értettek az íj, a kelevéz, a lándzsa, a szablya és a karikásosor használatához is. Szinte egy Csingiz Ajmatov-regényrészlet elevenedett meg a szemünk előtt.

Nem véletlen tehát, hogy az idő is gyorsan roppent, elérkezett a délidő, a finom nagykunsági ételek elfogyasztása, amelyre két helyen

fényképkiallítást lehetett látni, amely művészi szépséggel dokumentálta a Pusztai Róka Nomád Hagyományörző Egyesület elmúlt éveit, eredményeit, utazásait és bemutatóit. A művészi szépségű és ér-

Célpalóv

Fotó Magyar Barbara

tékű fotókat Benéné Lajos Katalin készítette, aki a rendezvény egyik főszervezője és szintén oszlopos tagja az egyesületnek. A finom bir-

Majd a lovardában lévő másik kiállítás értékelésére került sor, amelyet a rendezvény szervezői hirdettek meg a Karcagi Református

Egyházközséghez tartozó tanintézmények diákjai között. Ezeknek a szép gyermekrajzoknak a tárgya szintén a nagykunsági történelem, élet és hagyományok voltak. Ennek

Egész nap kézműves bemutatók és vásár volt különböző népművészeti alkotásokból, tájjellegű helyi élelmiszerekből. Az eredeti nagykunsági ételek főzésében a Horváth-Kert

Lovas birkózás

Fotó Magyar Barbara

a megszervezői és lebonyolítói a következő személyek voltak: Ferenczi Péter Tamásné, Gulyás-Szentesi Katalin és Simonné Fodor Dóra.

Ezután a tanya udvarán különböző ismeretterjesztő előadásokra került sor. Először dr. Nagy Molnár Miklós jeles néprajztudós, a karcagi Györffy István Nagykun Múzeum igazgatója tartotta meg érdekes és elmélyült előadását a kunok történetéről, hogyan kerültek ide Ázsiából és hogyan települtek le a mai Nagy- és Kiskunság területén, hogyan váltak az ország védőivé és építőivé. Ezután Albert Krisztián a Kecskeri-pusztai történetéről, táji alakulásáról, gazdag növény- és állatvilágáról tartott előadást, amelyeket különböző tárgyi dokumentumok, növények, fészkek, állatkoponyák bemutatásával is illusztrált.

A nap folyamán számos kísérő program tette még gazdagabbá és emlékezetesebbé ezt az ünnepet. Ilyen volt például a Mudi Fesztivál a Magyar Mudi Egyesület szervezésében, elismert bírák és neves tenyésztők közreműködésével. A sztyeppei lovasnépek tárgyi kultúrája került bemutatásra a nagyjurtában, valamint csontkovácsok dolgoztak a kisjurtában.

Vendéglő dolgozói jeleskedtek. Valamint a vendégeknek egész nap rendelkezésükre állt a lovaskocsikázás a Kecskeri-pusztán. Délután még sor került a lovasok körében – a közép-ázsiai sztyeppéken a mai napig igen népszerű – köböre lovasjátékra, mely a Nagykunságban maradt fent a 19. századig.

Szólt még egyébként ez a nap a gyönyörű nagykun hagyományok bemutatása mellett a közösségépítésről, amelyre a mai, egyre borzalmasabbá és bizonytalanabbá váló világban egyre nagyobb szüksége van az embereknek. Hiszen ebben a felpörgő és elgépiesedett világban egyre kevesebbet tudunk magunkkal és egymással foglalkozni. A régi patriarhális életet, a téli tanyázások vidám hangulatát már csak a könyvek lapjairól ismerjük. Újra fel kell építeni és erősíteni bomlázó közösségeinket, megerősíteni a magyar vidék szellemi és művészeti végvárait, amelyeket már régóta ostromolja a nemzetünkől idegen, globalista és kozmopolita áradat. Bizony jó volt itt, Bene Sándor barátom tanyáján összejönni, elbeszélgetni régi jó ismerősökkel az élet ügyesbajos dolgairól. Együtt lelkesedni és gyönyörködni a lovasok ügyességében, a vágató

lovak szépségében. Jó látni azokat a gazdag értékeket, amit kun őseink ránk és utódainkra hagytak, s amely örökséget a legjobb tudásunk szerint nekünk is művelni, gazdagítani, gyarapítani és továbbadni szent kötelességünk.

Összességében egy nagyon jól megszervezett és nagyon jól sikerült rendezvény, egy nagyon szép, értékes és tartalmas nap volt. Teljes mértékben sikerült megvalósítani mindazokat a dolgokat, amelyeket e nap rendezősége kitűzött maga elé. Rendeteg ember munkája, tá-

Koch-ötös bemutató
Fotó Magyar Barbara

mogatása van egy ilyen szép nap létrejöttében, de lelki, szellemi támogatónak lehet tekinteni azt a sok vendéget is, akik a május elsejei ünnepet a lehető legjobb helyen töltötték el, s a lelki és kulturális feltöltődés mellett igazi gasztronómiai élmények birtokába is jutottak. A rendezvény gazdagon, színesen, tanulságosan és élvezetesen mutatta a Nagykunság több száz esztendő történetét, értékeit, hagyományait, kultúráját és lelkiségét.

Kovács János helytörténeti kutató

A Fiúnak és a Szentléleknek áldása szálljon erre a keresztre

Az emberek egymásra találását segíti egy-egy olyan esemény, mint a keresztállítás. Ez történt Jászfényszarun is május 8-án, a 32-es úton Hatvan felé haladva baloldalon, a Pethő tanyánál, ahol Kiss Gábor plébános, érseki tanácsos, érdekesen mondott áldást a családok emlékére állított keresztnek.

Igen, jól látja a kedves olvasó, így többes számban a keresztet „Ballagó Kereszt” „Fakereszt” és a „32-es Határút Kereszt” állítására és azok meg-

Az 1760-as Jász kun kerületi összeírás szerint Pető András (1734–1794) Jászfényszarun született. Édesapja, Pető György, édesanyja, Csintalan Erzsébet. Felesége, Nyitrai Anna (1741–1793), házasságkötésük 1760. február 3-án volt. (Forrás: Pető István család-fakutatása)

A keresztet állítók: dr. Ballagó Katalin és Pethő Ferenc adatközlései

Vonulás a felújított keresztkezh

Fotó: Pethő István

áldására került sor. Néhány hónapja már, hogy a Pethő tanyán és közelében megújuló és újonnan épített kereszteteket látunk, környezetük szépen rendben tartva, megállásra, pihenésre csábítja az utazót. Majd a napokban megszólítást, meghívót kaptunk: „Kedves Rokon! Gyertek el hozzánk, mert az elkészült kereszt megáldására most kerül sor. Örömlénk, ha Ti is ott lennétek, együtt lennének ...”

A 32-es úton a hatvani határ előtt nyitott kapu csalogat befelé a Pethő-birtokra. Évek óta jó szóval, kedves vendéglátással és hamisítatlan tanyasi élet pillanataival várják a háziak a betérőket, a felnőtt és gyerek csoportokat. Az épület Onnantól tudjuk, hogy itt lakik a család. Pető András 1734-ben született. Jászfényszarun. Attól datáljuk. Lehet, régebben is itt laktunk, de 1734-től biztos – mondja Pethő Ferenc. A tanyának a helye nem a mostani volt. A régi Pető-tanyák kicsit feljebb voltak a domboldalon, de mindig is a hatvani határ és a vasút környékén volt a családi birtok.

A Ballagó kereszt állítása

2015. július 22-én adták át a forgalomnak 32. sz. főút felújított szakaszát és az új párhuzamos kerékpárutat Hatvan-Jászfényszaru között. A beruházás keretében a 32. sz. főúton Hatvan külterületétől kezdődően 11,5 tonnás burkolat megerősítés történt. A forgalmi sávok kiszélesedtek a jászfényszarui körforgalomig.

Az építkezésnél végzett földmunkálatok során került elő egy nagyobb kő, a megye határtól mintegy 100 méterre, melyről feltételeztük, hogy a korábban a 32. sz. főút mentén állott kereszt maradványa lehetett. Ez azonban máig nem bizonyos.

1968-ig azonban bizonyosan állott kereszt a 32. sz. főút mellett, az akkor még működő 5. sz. őrháznál létesített vasúti átkelőhöz vezető, a főút – néhai Bordás Antal tanyája mellett fekvő – és az arról leágazó dűlő út kereszteződésénél. Ez a vasúti átkelő kötötte össze a Szilfatanyákat a 32. sz. főúttal. Édesanyám elmondása szerint a keresztet a Szilfatanyán élő, tehetősnak számító

Márkus család (vagy annak egy tagja) állította a múlt században. (Ez megfelelt a keresztnek a napi gyakorlatban szerepének: a tájékozódás segítése földrajzi tájegységek végének/kezdétének jelzésével. Ilyen egység: falu, tanya, mező, szántó, birtok, gyeplő, szer.)

Ezt a keresztet valószínű 1968-ban az akkori útépités során bontották el, gyermekkoromban még játszottunk a kereszt körül, ami akkor már elhanyagolt volt, növényzet nőtte be. Az évben azért vagyok biztos, mert azon a nyáron, augusztusban sok katonai konvoj közlekedett az úton, akik az építkezés miatt csak szakaszosan haladhattak, a felnőttek mondták: vonulnak Csehszlovákiába.

Édesanyámat, Ballagó Bélánét a 2015-ös építkezéskor kezdte foglalkoztatni a gondolat, hogy a korábban ott állott keresztet újra kellene állítani. Mivel nem volt bizonyos, hogy az előkerült kő a kereszt darabja-e, a gondolatot akkor még nem követte tett.

2018 őszén édesanyám egészségi állapota megromlott, majd 2019. elején kórházba került, ahol az állapota már nem javult, március 8-án elhunyt, halála előtt is erősen foglalkoztatta a

A felújított Ballagó kereszt
Fotó: Pethő István

kereszt felállítása, melyre akkor és ott ígéretet tettem neki. Így még 2019-ben elkezdte az előkészítést Tóth László lőrinci műköves – aki Lőrinciben a 21. sz. főút mellé már készített hasonló keresztet –, megkérte a Jász-Nagykun-Szolnok - Magyar Közút Non-profit Zrt. hozzájárulását, kimérték a pontos telekhatárt, a munkát mégsem lehetett elkezdni, először a műköves sajnálatos betegsége, majd Covid járvány szólt közbe. Ilyen előzmények után 2021 őszére elkészült a talapzat, majd a fagyveszély elmúltával, 2022.

február 8-án (édesanyám névnapján) állott a kereszt, és felkerült rá a korpusz is. A kereszt a kerékpárútról szabadon megközelíthető.

A talapzaton látható felirat:

Állította
Isten dicsőségére
Posztumusz
Ballagó Béláné
2022

A kereszten korpusz fölött kőtáblán látható: INRI

A 32-es Határút kereszt állítása

Az élet viharainak „köszönhetően” a 32-es Határút kereszt eltűnt, csak a lépcsős talapzat alsó két foka maradt meg. A Kohári tanító bácsi kutatása alapján az egri püspökség írása szerint Palla Mária adott adományt a valamikori kereszt építéséhez. A Pethő család újjáépítette – Fácán Pali bácsi önzetlen segítségével 2016-ban készült el a család évfordulói kapcsán. A talapzat lépcsőzetesen keskenyedő alapon áll, amelyet régi téglákból alapoztak meg, a talapzaton fatábla őrzí az építettök nevét.

A talapzaton látható felirat:

Pető Ferenc és neje
Oláh Katalin 2016
Októberében Újjáépítette
Állította: Palla Mária
Az 1900-as évek elején

A korpusz fölött fa táblán látható: INRI. Az INRI annak a keresztre feszítettek feje fölé szegezett vádcímtáblára írt latin szövegnek a rövidítése, amelyet a haldokló Jézus feje fölé helyeztek a keresztfára: Iesus Nazarenus Rex Iudeorum, „Názáreti Jézus a zsidók királya”. Ez volt Pilátus ítélete, a kivégzett bűne. A rómaiak a keresztre feszítés halálbüntetésnél fehér gipszszel bevont kis táblácskát használtak, amelyre jól olvasható, fekete betűkkel írták a betűket.

A kereszt a kerékpárútról szabadon megközelíthető, a család vallja, hogy ez a kereszt minden tanyasi emberé.

A fakereszt állítása

A Pethő család birtokán 15 éve dombon (amely a hármast dombot jelképezi) áll egy faragott fakereszt, amelyet Szabó Péter faszobrász (Budapest) a család régi barátja készített. Hengeres alakú, ún. palóckereszt mintázó, lapos faragású növényi díszek futják körbe. A hármast halmon nyugvó kettős kereszt számos törté-

nelmi címerünk része volt. A hármast halom a szakértők szerint eredetileg csupán alátámasztásul szolgált, a magyar heraldika ugyanis nem kedvelte az ún. „lebegő” ábrázolásokat. A 16. század elején a címer elemei sajátos értelmezést kaptak, eszerint a hármast halom három hegycsúcsot, a Tátrát, a Mátrát, a Fátrát jelképezte. Karakteres tartozéka a félköríves bádogtető. A domb előtt nyolc darab fatábla látható, amelynek faragásait szintén Szabó Péter készítette, Magyarország történelméből tartalmaznak jelenetet, jelképeket a szarmata kortól egészen a II. világháborúig. A kereszt és a fatáblák belterületen vannak, így megközelíteni csak a tulajdonos hozzájárulásával lehet, de jól láthatóak a kerékpárútról is.

Kiss Gábor plébános úr a Határút kereszt előtt
Fotó: P.I.

A határban állított feszületek a múlt tanúi, de a ma élő hívek életének is részei. Főként így, hogy közösen megélhettük a kereszt építését, megújítását, megismerhettük a család ide kapcsolódó élettörténetét, együtt sé táltunk végig a kereszt útján. Kiss Gábor plébános külön-külön áldotta meg a keresztet: „Legyen ez a kereszt a béke, a remény és az öröm szimbóluma.” Ajándék az élettől mindannyiunk számára, hogy részesei lehettünk a kereszt állításának, megáldásának. Különös, a lelket megérintő pillanat volt, amikor a meghívottak a kereszt körül gyülekezve észlelték, hogy kerékpáros turisták közelednek, szét nyílt a tömeg, a kerékpárosok lelassítva haladtak el mellettünk, majd az egyik fiatal ember megállt, leszállt a kerékpárról, keresztet vetett és bólintással elköszönve tovább ment. A Pethő csa-

láddal együttműködve így kerülhetett sor 2022. május 8-án a három kereszt felszentelésére.

Az elmúlt két év megtanított bennünket arra, hogy kicsit lassabb tempóban éljük életünket, így érdemes azokat az emlékeket is szemügyre venni, melyek mellett eddig csak elsuhanunk. Ilyenek az út menti kereszt, ahol jó egy kicsit megállni, tisztelni azok előtt az emberek előtt, akik egykor ezeket emelték. Az út menti keresztállítás főleg a 18. században volt gyakori tájainkon, az utóbbi évtizedekben ismételt sor került keresztállításokra. A keresztet többnyire a hívek önköltségen állították, az egyház pedig felszentelte és megáldotta azokat. Kezdetben az útszéli kereszt a határoknál az út mentén állított kő-, fakereszt volt, ami a tájékozódást segítette. Emellett földrajzi helyek végének és kezdetének jelzésére is szolgált. Természetesen nemcsak útszéleken, hanem nevezetes vagy hangsúlyos helyeken – folyópart, falu széle, a mező, dűlők kezdete – is álltak. A kereszt tisztelete általános volt, az arra járók főhajtással tisztelegtek előttük. A tanyasi emberek ritkán jutottak el a falusi templomig, ezért számukra jó időben keresztelnél tartottak vásárnapi szentmisét. A kereszt állításának egy másik szempontja, hogy ezek természeti csapásoktól, tolvajoktól óvták a termést, bajtól a falut, távol tartották a betegséget. Természetesen volt, hogy hálából emeltek keresztet a helyiek, amelyek ma már – a települések fejlődésével – egészen más helyen találhatók. A kereszt ma sok esetben az ősi településhatárok emlékét őrzik.

A keresztállítás különösen a 18. században lett gyakori, legutóbbjuk 1850–1930 közötti. A kereszt nagy többségét nem az egyház állította, hanem a hívek fizették költségüket, az egyház csak felszentelte, megáldotta ezeket. A szentelés ünnepséggel, a helyszínen bemutatott misével, prédikációval történt. Hagyomány volt, hogy a kereszt előtt az arra járó férfiak megemelték kalapjukat, a nők keresztet vetettek. Gyakran imádkoztak előtte, ilyenkor virágot, koszorút vittek rájuk. Fontos állomások voltak a búcsújárás útvonalába esett kereszt. Ezeknél a búcsú-sok megálltak imádkozni, énekelni, tehát hagyományos megállója, állomása volt a zarándokútnak.

Kovács Béláné Pető Magdolna,
a Bedekovich Lőrinc Népfőiskolai
Társaság elnöke

VERSELŐ JÁSZOK

Haikuk

Kapcsolat axióma

Ha kigondolom,
nem megkérdem, mi bánt,
elvesztettelek.

Szirén

Beleszerettem,
Most egy egész óceán
Térdel szívemen.

Mamám, anyám és én

Hármunk közül a
legszerencsésebb anyám.
Él a szerelme.

Balogh János

**Jász-Nagykun-Szolnok
megye Tisza-szabályozás előtti
földrajzi nevei az 1860 előtt
készült kéziratos
térképek névanyaga
alapján. VII. rész**

16. Kunszentmárton

1. Akasztófa 1822/23
2. Akasztó-fok 1782/85
3. Alsó-erdő 1822/23
4. Bábocka 1782/85
5. Bábocka-pusztá 1782/85
6. Districtuális erdő 1819/69, 1822/23
7. Erdő-zug 1819/69, 1822/23
8. Érközi-földek 1819/69
9. Érközi-legelő 1819/69
10. Gödény-halom 1819/69
11. Gödény-lapos 1819/69
12. Hármashalom 1782/85, 1819/69, 1822/23
13. Hegyes-határ 1782/85
15. Jaksor-ere 1782/85
16. Jaksor-köz 1790, 1822/23
17. Józsa 1822/23
18. Káposztás-zug 1822/23
19. Kettős-halom 1819/69, 1822/23
20. Kettős-halom alja 1822/23
21. Kis-Jaksor 1822/23
22. Kis János halma 1819/69
23. Koplaló- (Tetű)-halom 1819/69, 1822/23
24. Kovács-halom 1819/69
25. Kökény-zug 1819/69
26. Kötön- (Kötöny-) halom 1790, 1822/23
27. Kötöni szőlők 1822/23
28. Malom-zug 1819/69
29. Nagy-ér 1819/69
30. Nagy-halom 1819/69
31. Nagy-Jaksor-ér 1819/69, 1822/23
32. Nagyéri-legelő 1819/69

33. Örvény-zug 1822/23
34. Péter-zug 1819/69, 1822/23
35. Péter-zugi szőlők 1822/23
36. Szedres-halom 1819/69
37. Telek fokja 1782/85
38. Telek-halom 1782/85, 1790, 1819/69
39. Tetű-halom 1819/69
40. Tehenes (Teheny) 1819/69
41. Tigyi-halom 1790
42. Város kertje 1819/69
43. Veker-ér 1782/85, 1819/69, 1822/23
44. Tűzköves-halom 1782/85
45. Körös 1777, 1784, 1782/85, 1819/69, 1822/23
46. Hosszú-szék 1819/69
47. Káposztás-erdő 1819/69
48. Bábocza-hát 1782/85
49. Tanyabéli földek 1822/23

17. Mesterszállás

1. Agyagos-halom 1820, 1822/23
2. Császár-zug 1820, 1819/69, 1822/23
3. Fekete-halom 1782/85, 1819/69, 1822/23, 1820
4. Göntz-ér 1820, 1822/23
5. Görbe-ér 1782/85, 1819/69, 1822/23
6. Görbe-halom 1819/69
7. Gyilkos-halom 1782/85, 1819/69, 1822/23
8. Harang-zug 1782/85, 1819/69, 1822/23
9. Harcsás-halom 1822/23
10. Harcsás-zug 1822/23
11. Hegyes-határ 1820
12. Hegyes-laponyag 1782/85
13. Holt-Körös 1822/23
14. Kis-Büdös ere 1782/85, 1819/69, 1822/23
15. Kis-Sirató 1782/85, 1819/69, 1822/23
16. Kis-Szamár-ér 1822/23
17. Kis-zug 1822/23
18. Latzkó (Lackó) halma 1819/69, 1822/23
19. Mesterszállás-halom 1820
20. Nagy-állás-halom 1819/69
21. Nagy-Fertő 1822/23
22. Nagy-Sirató 1782/85, 1784, 1819/69, 1822/23
23. Nagy-Szamár-ér 1822/23
24. Ökör-ér farka 1820
25. Ördög-árok 1819/69, 1822/23
26. Pap András-zug 1822/23
27. Rókalyukas 1822/23
28. Sikor (Sikér) 1819/69, 1822/23
29. Szamár-ér-hát 1820
30. Szöglet-határ 1822/23
31. Ürmös lapossa 1820
32. Vár-hát 1820, 1822/23
33. Holt-Körös-köze 1819/69, 1822/23
34. Hármashalom 1819/69, 1820
35. Kender-halom 1790
36. Szettyínes 1790

folytatjuk

Veresegyházi Béla ny. iskola-igazgató

Lapunk szerzői

Balogh János pszichológus, Budapest
Bánkiné Dr. Molnár Erzsébet történész, a Kiskun Múzeum nyugalmazott igazgatója

Dr. Bathó Edit néprajzkutató, a Jász Múzeum igazgatója, Jászberény

Bognár Mária újságíró, Budapest

Csörgő Terézia, a Lehel Vezér Gimnázium nyugalmazott kémia-biológia szakos tanára, Jászberény

Kovács Béláné Pethő Magdolna, a Bedekovich Lőrinc Népfőiskolai Társaság elnöke, Jászfényszaru

Kovács János helytörténeti kutató, Mesterszállás

Uferné Sárközi Ágnes helytörténeti kutató, Jászberény

Varga Ferencné polgármester, kiskunkapitány, Szank

Varga Istvánné Fajszi Mária magyar-történelem szakos tanár, Fülöpszállás

Végső István történész, Kiskunhalas

Veresegyházi Béla ny. gimnázium-igazgató, Tápiósele

LAPZÁRTA

Rendszeres és alkalmi szerzőink figyelmébe ajánljuk, hogy a következő lapszámunk 2022. október végén jelenik meg. A kéziratokat és a fotókat elsősorban e-mailen legkésőbb 2022. szeptember 21-ig kérjük eljuttatni a szerkesztőségbe.

Lapunk a Nemzeti Kulturális Alap Ismeretterjesztés és Környezetkultúra Kollégiuma, a Jászsági Önkormányzatok Szövetsége, a Nagykun Hagyományörző Társulás és a személyi jövedelem adó 1 %-nak támogatásával jelenik meg.

nka
Nemzeti Kulturális Alap

REDEMPTIO

A jász és kun települések honismereti lapja

Megjelenik kéthavonta

Kiadja a Jász Múzeumért Alapítvány
Felelős szerkesztő: Hortiné dr. Bathó Edit
A szerkesztőbizottság tagjai: Bugyi Gábor,
Kókai Magdolna, Papné Varga Bernadett

Előkészítési munkák: Bugyi Gábor,
Papné Varga Bernadett

A kiadó és a szerkesztőség címe:
5100 Jászberény, Táncsics M. u. 5.

Tel./fax: 57/502-610

E-mail: jaszmuzeum@gmail.com

www.jaszmuzeum.hu

ISSN 1218-9553

Nyomdai kivitelezés: Creatív Color Stúdió
Kft. Tel.:30/230-4521 • www.ccstudio.hu